

AKATALPA

Ocak 2009 - Sayı 109

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

BÜYÜLÜ YÜRÜYÜŞ RENKLENEREK SÜRÜYOR

Refik DURBAŞ

Yeryüzü bizim ilk ve bilinen tek durağımızdı, tek alanımız. Edebiyat, sanat ve şiir, öncesiyle sonrasına el atar gibi yapar, el atar. Ama hepsi o kadardır ve bu o kadar, çok değerlidir. Soyumuzu yüzyıllarca oyalamıştır, oyalar. Zenginleştirmiştir, zenginleştirir. Anlamli kılmıştır, anlamli kılar.

Bu yeryüzü, sanat-edebiyat ve şiir alanının, İsa'dan Sonra İkibinli Yıllar dolayında, dünyada Türkiye adıyla bilinen ve Türkçe konuşulan tarihsel coğrafyada rastlantılarla *Akatalpa* adı verilmiş olan kâğıt tomarı da, kendisini o büyük yeryüzünün küçük bir parçası, birazcık temsilcisi saymıştır ve kendisini onuncu yılına taşımıştır. Bu temsiliyette kimlerin rolü olmamıştır ki, yeryüzü kadar geniş bir coğrafyanın, tarihöncesinden bu yana sarkacak kadar bütün bir canlı ve insanal birikimin; bunu kim yadsıyabilir! Yoksa konuşulamaz, hiçbir insanal –bırakınız varlıktan– birikimden, eylemden söz edilemez bile!

Her şey gelip geçerken, katkılar da gelip geçer, tükenir, tükenir gibi olur, tükenir gibi olanlardan kendilerini yenileyenler, geniş evren ve toprak enerjisini yeniden yorumlayanlarla kendisini yeniden katkı sağlayan mekanizmaya dönüştürenler de çıkar. Çıkmalıdır. Çıkmazsa olmaz. Ama yeni varlıklar da, katkılar da katılır sürgit, bu süregelen oluşuma.

Tarihöncesinden bu günlere, nasıl olacağını tam bilmediğimiz gelecek umuduna uzanan bir süreçte, çabalar silsilesinde her varlığın, çabanın, insanal birikimin ayrı bir değeri vardır.

Anadolu'nun Marmara'sında, Türkiye'nin Bursa'sında dokuz yıl boyunca nice emek ve umutla, sağlık ve hastalıkla, ölümler ve hayatta kalışlarla sürdürülen küçük naçiz bir emek toplamı, bu noktada da yeni katılımlar, görüşler, duyular, kavrayışlarla, bir elden başka ellere verilen simgesel kıvılcımlarla yürüyüşüne devam ediyor.

Ve çeşitlilik içinde, minik bir ışık tayfı, hatta bir kaleydeskop gibi.

Bırakın dünya, kıta, ülke mutfaklarını, en sıradan, gündelik sofralarda bile çokluk çorbalar, başlangıç yemekleri, ana yemekler, tatlılar, içecekler gibi çeşitli öğeler yan yana bulunurlar ve temiz, taze, lezzetli olmaları koşuluyla hangisinin hangisine üstünlüğünden kim nasıl söz edebilir! Günümüz Türk Şiirinin konumuna da böyle bakıyor, başlangıçtan bu yana çok farklı tarzların iyi, güzel, seçkin örneklerine açık olduğumuzu hissettirip gelirken, şimdi bunu açıkça söylüyoruz. Lirik, imgeci, anlatımcı, deneyci... ci, ci, ci... Ayrıca metinden büsbütün uzaklaşmama kaydıyla somut ve görsel öğelerle destekli örnekler de niçin çeşni sayılmasın!

Mutfak benzetmesini bir cümle daha sürdürüp; ana yemek tek midir, çok mudur, tekse lirik midir, epik midir, yeni bambaşka bir şey midir diye sorar gibi yapıp, konuyu zaman içinde gelişecek özel tartışmalara bırakalım.

Türkçenin bütün iyi şairlerini, ama sadece iyi şairlerini, burada söylemeye çalışılan sözlerin üzerinde sayıyoruz. Onların şiirleri, şiir üzerine duyulmuş düşünceleri sözle anlatılamaz boyuttadır. Böyle bir duyulmuş ve kavrayışımız olmasa, burada ne işimiz olabilir!

Ancak gelecekte de bu duyulmuş ve düşünceleri geliştirerek yaşatmaya devam edecek, hatta bunu gündelik hayatta da hissettirecek en güzel şiirler için bütün hayatlarını safiyane bir adanmışlıkla bu yolda harcayabilecek, özel yetenekli ve donanımlı genç arkadaşlarımız, kardeşlerimiz olsunlar diye de aynı zamanda bu naçiz çabamız.

Eskiden güç alarak, yenilenerek, çoğalarak yürümeye devam ediyoruz.

Herkesle birlikte hepimiz hoş geldik, hoş bulduk! –*Akatalpa*

ELMA

Üç elma gönderdi amcam
Birisinden gemi yaptım
Dolaştım denizde derede
Birini gökyüzüne ekтім
Birini çocukluk düşlerime

Her ağaç yedi günde
Yetmiş yedi bin meyve verdi

Birini sakladım kendime

Ali sen değil, Ayşe söyleyin
-Öteki elmalar nerede?

KÖPEK

Çarşı içinde çeşme
Evimiz çeşmeye karşı
Suyu gelir dereden
Aydede bakar pencereden

Çarşı içinde ise çarşı
Bu köpek niye havlar
Her gece aydedeye karşı

Baktım sonu yok işin
Aldım aydedeyi evin içine
Saldım köpeği gökyüzüne

Yusuf Alper, Oruç Aruoba, Onur Caymaz, Ahmet Cemil, Mehmet Çakır, Ersun Çıplak, Ramis Dara, İsmail Mert Başat, Refik Durbaş, Gültekin Emre, Osman Serhat Erkekli, Tamer Gülbek, Adil İzci, Muzaffer Kale, Arife Kalender, Cihan Oğuz, Fergun Özelli, Utku Özmakas, Hüseyin Peker, Nur Saka, Kâzım Şahin, Betül Tarıman, Yavuz Türk, Serdar Ünver, İhsan Üren.

ŞİİRİN KÖKLERİNE YOLCULUKLAR (1)

İsmail Mert BAŞAT

*Yüreklerimiz yerleşti tâ göklere
alabildiğine*
(Kızılderili şiiri, Çev. T. S. Halman)

Bir şairin tüm şiirlerinin, onun uzun ve tek şiirinin parçaları olduğu söylenir. Şayet öyle ise şairin çabası da, hiçbir zaman bitirilemeyen o tek şiiri tamamlamak çabasıdır. Peki dünyanın tüm şairleri de bitirilemeyen, belki de bitimsiz olması istenilen evrensel tek bir şiirin çok sesli şairleri olmasınlar? Fısıldayan, haykıran, okşayan, kanayan; çıldıran ya da susan; derunleşen, fırtınalaşan, mırıldanan ve ıslık çalan seslerin ırmağındaki birliktelik; aynı çağlayanın isyankâr zerreciklerindeki coşku ve zenginlik. Kuşum yok: Şu ânı da kapsayan tarihin bütün şairleri birbirleriyle hisımdırlar; çünkü başlangıçta Dünyanın bütün insanları şairdi. Dünyanın bütün şairleri, yoldaştılar; çünkü onlar, başlangıçtaki köklerden uzanan damarları bugüne ve geleceğe taşımanın el verip, el alan emekçileridirler.

Giderek azınlık ruhu taşıyan şu şair halkının köklerine, *Akatalpa*'dan havalanıp da kravatsız, kemersiz ve uyaksız, sakınımsız ve sivil, şiirin baronlarından da izin almadan, "gayri nizami" gezicikler yapmaya ne dersiniz? Ben yola çıktım bile...

*

Marx "Yunan hayatının temeli, doğa ile birlikti", diye yazıyor; "Eski Çağ tarihinin çoğu da bu birliğin yıkılmasının tarihidir". "Doğanın bozulması ve bayağlaştırılması, özünde, gerçek hayatın bütünlüğünün bozulmasıdır". Elimizin birisini Marx'ta bırakıp, Eski Yunan'dan epey bin yıl daha gerilere gidelim.

Şiirin, Taş Devri'nden beri bir türkü olarak bütün topluluk ve toplumlarda var olduğu söylenir. Ezberimizde bulunan bu bilgi, şiirin av, inanç ve sağaltma ritüelleriyle, hasat şenlikleriyle; toplu dans, şarkı, büyü ve oyunlarla olan ritimsel ve dilsel örgülenişini de kapsar. Sakın bu değerlendirme kendi içinde doğru, ama yaşamın tümlüğü içinde indirgemeci ve daraltıcı olmasın? Şiirin köklerine yaklaştıkça, insan yaşamının ve doğanın ikilik değil de, bir tümlük oluşturduğunu görüyorsak?

Başlangıçta doğa insanlar için ne gizdir, ne de gerçek. Yalnızca kendisidir. Ve o kendiliğe dahil insan nefesinin ve bedeninin geçişli bir uzantısıdır. Evrenin görülemeyenleri, doğanın baş edilemeyenleri imgelemede kendi uzantılarını gerçeklik, görünürlük, anlaşılabilirlik olarak kurarlar. Mitos, kozmosta yabancı kalanı ehlileştirerek toplumsallaştırır; duyuların kıvrımlarını, tasarlanmanın ve düşünmenin renklerini danteller. Algı aralığını genişletir, adlandırmaları / sözcükleri çoğaltırken insanı yeryüzünün, yeryüzünü kozmosun parçası kılar. Böylece her şey varlığa dönüşür. Daha sonraki gezilerimizden birisini kendisine yapacağımız Vico, şu notu düşer: "(...) akılsal metafizik, insanın her şeyi öğrenerek insan olduğunu öğretirken (homo intelligendo fit omnia), bu hayal gücüne dayalı metafizik, insanın her şeyi anlamadan da insan olduğunu gösterir (homo non intelligendo fit omnia) ve belki de, sonraki önerme önceki önermeye göre daha doğrudur. Çünkü insan anladığı zaman zihnini genişletir ve şeyleri daraltarak zihninin içine alır.

Fakat anlamadığı zaman, kendi özelliklerine benzeterek şeyleri tanımaya çalışır ve kendini onlara dönüştürür".

Algılar ile (henüz bellek temelindeki) imgelemin kurgusu, tek boyutlu bir etkileşim içinden belirirken, bilginin naifliği ve sözcük haznesinin darlığı dışavurumu ancak mantık-şiir özdeşliği içinden gerçekleştirebilir (bu değerlendirmeme Vico'dan destek alabilirim: "Çünkü konuşma, ilkin zihinsel veya işaret dili olarak sessiz zamanlarda doğmuştur. Strabo, altın bir pasajında bu dilin sözel - vocal- veya açık ifadedi dilden önce var olduğunu söyler. Bundan dolayı logos, hem kelime hem de bir fikirdir"). Bu nedenle konuşma dilinin ilk zemin taşları da metaforlar, ara sözler, ekler / eklemlemeler, devrik ya da sıralaması değiştirilmiş sözcükler, alegorik çevrimlemelerdir. Dil, nesne imgesinin 'nesnenin kendisinden' değil de, insan bedeninin özellikleri üzerinden kurulması yoluyla beliren betimlemelerle gelişebilmekte ve zenginleşme, koşuk dili içinde gerçekleşmektedir. Ve bu şiirsel dil kozmosu şimdiki, burada bulunan insan ile birlikte kucaklayabilmiştir. Kucaklanan, bir tümlük ve doluluktur; boşlukları yaşam-imelem-mitos çevrimlemeleri doldurur. Doluluk, yani insan ile nesnel ya da düşsel şey'ler arasında mesafe bırakılmaması, fizik ile metafiziği, zihinsel (imgesel) dil ile konuşma / anlatı dilini de özdeş kılar. Ki, tüm bu damarlar renk ve gön değiştire değiştire de olsa bugün hâlâ şiiri beslemeyi sürdürür.

Şöyle de söyleyebiliriz: İlksel topluluklarda şiir, yaşamın kendisiydi. Yaşam latif, uysal, rahvan ve "şiirsel" değildi; zor, acımasız, ama büyüydü. Tüm tonlamaları içindeki yaşam doğadaki tüm şeylerle bütünlük içinde, şiirin kendisiydi. İmgelemin dili ilksel şiir; mitosun, öykünün, masalın, tüm anlatıların dili şiirdi: Binlerce yıl. Öyleyse şiirin doğumunun dans, türkü, büyü gibi öğelerden üremenin çok ötesinde olduğunu söyleyebiliriz. Şiir, ilksel dünyanın tüm topluluklarındaki ortak bir kozmogoninin, kendi özünden yayılan ve geleceğe tutunan, naif olduğu kadar berk ve kapsayıcı bir dinletisiydi.

Octavia Paz, bugünden geriye doğru kuş uçuşu gidip geri döndüğünde şu notu düşer: "Anoloji, evreni bir şiire, denklikler içinde çözülen karşıtlıklardan oluşan bir metne dönüştürüyorsa, aynı zamanda şiiri de bir evrene dönüştürür. Böylece evreni okuyabilir, şiiri yaşayabiliriz".

*

Toplumsal / düşünsel tarihi tüm kategorileriyle şiirsel dünya'daki kaynaklarına yerleştirmeye girişen Vico'ya; tüm bilme, davranma ve üretme tarzlarını 'yeni bir mitoloji' yoluyla 'şiir okyanusu'na geri göndermek isteyen Schelling'e; sömürsüz, sınıfsız ve devletsiz o şiirsel yaşamın sap-köklerini okşaya okşaya geleceğe fırlatan Marx'a; şiirin yazı ile boğuşup, sevişip, çiftleştiği Mezopotamya'ya, ya da Uzak Doğu'ya, And Dağları'na ve başkaca coğrafyalara yeni gezilerde buluşmak üzere...

Kaynakça

- Giambattista Vico, *Yeni Bilim*, Çev. Sema Önal, Doğubatı Y., Ankara, 2007.
İsmail Mert Başat, *Buyruk ve İtaat*, Evrensel Y., İstanbul, 2006.
----- *Gökyüzünden Başka Sınır Yok*, Kırmızı Y., İstanbul, 2008.
Marx-Engels, *Sanat ve Edebiyat*, Çev. Murat Belge; de Y., İstanbul, 1971.
Mikhail Lifshitz, *Marx'ın Sanat Felsefesi*, Çev. Murat Belge, Ararat Y., İstanbul, 1968.
Octavia Paz, *Çamurdan Doğanlar*, Çev. Kemal Atakay, Can Y., İstanbul, 1996.

ADIM SEVUŞEN

adım seyid hüseyin. köyüm bombalanmış
ondan kulaklarıma pamuk tıkalı. ondan maytap
palavra etkisi yapıyor bende
sokakların misafiriyim. dermanım yağmurla
heykelimi kamer dikti, baba bertal yanımda
yattığım yer kupkuru: uyuyamam kapalı yerde
pöstekiye oturmam gerek dünyanın doğu kanadında

adım sevuşen, tunceli'nin palavra meydanında
kekeleyerek konuşuyorum kurşun geçirmez günleri
ormana dalıyorum yasak baba bertal'la
ben ölmedim, doğuştan şal kuşağı belimde
para almıyorum, büyüğünü versene!

yüzüme fenerini tut dostum doğunun
açtığımız oyuk aydınlansın
kuşun kafesini beğenmeyen biriyim
adım seyid hüseyin, ölmedim ki karartmayın mumlarımı
perşembeleri ziyaret edin beni, anlam toplamaya

adım sevuşen, allı yeşilli
iki dil bilirim, tarihin çöplüğünü karıştıran
çekindim size söylemeye, köyün delisiyim
mezar taşımı üç kere öpün, dünya çöktüğünde

BİR NEFESLİK RÜZGÂR

güz rüzgârı kovdu evden beni mevsim daralırken
hangi vakit geçsem dünyadan bir nefeslik rüya
herkes erken geçtiğini farz eder patlayan yoldan
hangi kelime daha soylu yaşamaktan ve sağanağa
dönüşmekten
gece nasıl bir şeydir alıp beni götürür ağaç köklerine

evlere akarken mevsim rüzgâr aldı beni daracak yerlere
-sokak sonları - bittiğini sanır insan bir anda -
her şey kitlenir
siftah olsun diye açtım gözlerimi hurdacıda çırak çocuklar
kar kadar soğuk elleri mayışınca o ılık rüzgâr
utancım
bu benim göğüm ve nefesim daralıp duran

rüzgâr aldı beni uyandım ılık bir sızıntı göğsümde
yaşadığımı anımsatan akan ırmağın yüzündeki hışırtı
derinlerde gezdirildim dalgın
bir basamak olsa kalbinde gezinen sözcüklere
ağlayarak... suya karışarak... bir yol..
kovdu beni rüzgâr
aldı beni rüzgâr
dünya bir nefeslik rüya

SENİN GİBİ KALABALIK

Sevuşen ile

Sonra baba, sana baka baka yaşlandım,
yaşım seninkine yetişince rahatladım.

Kara toprak
içinden yeşillendi. Sır tuttum,
döküldüm ben de
senin ipince döküldüğüne.

Meyli buldum, el değmemiş,
yepyeni bir alan ikimizin arasında,
meyilli oldum.

Hem kurşun geçirmeyen çocukların
işlerinden anlamasalar ne çıkar,
bilmeseler sonuna kadar
yağmurla gelen derinliği gecedir bekleyen.

Kendi üstümde,
uzun
geceyi çalıştım.

Büyüyen sıkıntıyı yalnızca sana söyleyebilirim.

Onlarda geçerli olmayan akıldan çok var bende
akıl içinde,
onlarda geçerli olmayan dilden çok var bende
dil içinde,
onlarda geçerli olmayan gönülden çok var bende
gönül içinde,
ben diriymişim, hastaymışım göremez onlar,
hem diriliklerini, hem hastalıklarını
gören göz var bende.
Ben İyi'yim!

Güldüğümü görüp ağladığımı söylerler,
geçerli değildir!
Ağladığımı görüp güldüğümü söylerler,
içten kabulümdür!

Baba, güvercin benden bakar yıkılmış avluda,
ben güvercinden sana bakarım,
bu halimizi rüya yaparlar,
gözlerine çekerler.

Dayanamadım!
Beklenen an geldi, ben de Tunceli'de
Palavra Meydanı'nda biriktim, taşım baba,
az oldum çok oldum halkoldum,
senin gibi kalabalık oldum.
Halk damarım çatladı baba!

Tunceli, 2008

Ramis Dara

Dostlar, yazmak amacıyla şiir kitaplarını okumaya başlarken, önce içimin bir çakıl taşı duruluğunda olması için çaba harcadığımı, okuduğum kitabın yazanıyla ilgili içimde önceden var olabilecek şiir dışı olumlu olumsuz duyguları bir kenara koyduğumu belirtiyor; 32 yıl süren bir hazırlıktan sonra giriştiğim bu işin daha başında başıma gelir gibi olan edebiyat-şiir dışı bir hezeyanı, kara çalma örneğini sizlerle paylaşmak; ardından burada izlemekte olduğum yöntemi bir daha vurgulamak istiyorum:

Dünyada bisikleti bile olmamış, mal mülk edinmekten kötülükten kaçır gibi kaçmış biriyken, bana yoğurt getiren öğrencimin bakracımı gözünün önünde çöpe dökerek hayata başlamış ve mesleki yaşantısı boyunca 25 krş'lık bir armağanı bile kabul etmemişken (bir kez Almancı bir öğrencinin ders yılı bitiminde ısrarla vermek istediği sigarayı şair-yazar arkadaşlarıma vermek üzere almıştım), bir ayakkabıyı (öğretmenlik mesleğine özgü, fazla ayakta durmaktan mütevelli bir rahatsızlık ortaya çıktığı için biraz dayanıklı, özel ayakkabı alıyorum), pantolonu beş yıl dolayında yüksünmeden giyerken, ek ders sayısını artırıp biraz daha para kazanmak yerine gerektiğinde masrafların bir bölümünü kendi cebimden karşılayarak Bursa sokaklarında Edebiyat Günleri düzenleyeceğiz, dergiler çıkaracağız diye sürerken, üniversitede en alt düzeyde unvansız hocalığım dışında hiçbir paralı görev üstlenmemiş ve hayatımda para ve kariyer için bir koyunu (bırakınız insanı!) bile yönetmeye talip olmamışken, şehrin Osmanlıların Bitinya'dan devraldıkları tarihi, şu yıllar için çöküntü noktasında, emekli ikramiyemle galiba 7 yıl önce (kalkıp tapuya bakmıyorum) o zamanın parasıyla galiba 16 milyara alabildiğim 65 metrekairelik yarı zemin, yarı bodrum, ancak kitaplarıyla çiçekleri merdiven altından başlayıp minik bahçesine taşan, birinin ekranı televizyonunun iki katı, diğeri ona eşit internet bağlantılı çift bilgisayarlı, nevi şahsına münhasır bir evde, bir tür keşiş-derviş ruhu ve müthiş bir doyunluk duygusuyla, Ege köylüsü duyarlılığım ve 7-8 yıllık safi ot çalışmışlığımın zenginliğiyle ota çöple sonsuz bir hazla beslenerek yaşarken, yayın yönetmenliğini yaptığım (evet, resmi ya da gündelik hayatta hiçbir insanı yönetmedim ama şiirleri, yazıları yönettim, yönetiyorum!) dergilerin maddi işlerini bile kendi üzerime almamışken, bu dergilerin parasının yarısından çoğunu Bursa'daki diğer dergilerde olduğu gibi şair İhsan Üren üstlenmişken, üniversitenin kaymağını yediğimi, derginin şaibeli kaynaklarla çıktığını ima etmeye kalkıştı, şiirini ve dilden nasipsizliğini eleştirdiğim insan kardeşin biri.

Ama merak etmeyin Arkadaşlar, pes etmeye hiç niyetim yok; bundan böyle edebiyat ve insanlık dışı saldırılar için gerekirse adli yollara başvururken; okuyacağım şiir kitaplarıyla ilgili, hep yapageldiğim gibi, yine hiçbir biçimde şiir dışı etmenlerden hareket etmeyeceğim; ne algıladıysam onu, sadece onu yazacağım.

Kimse benden, okuduğum kitaplarla ilgili ve becerebildiğimce Türkçe edebiyatın tadını taşıyacak yazılar yazarken duyup düşündüklerimin dışında olumlu olumsuz şeyler yazmamı beklemesin. Şiir-edebiyat dışı sempati ve antipatilerin bu yazılarda herhangi bir rolü olmayacaktır. Sevgi ve saygılarımla.

*

Dil yanlışları üzerinde ısrarla durmamla deneysel şiirin iyi örneklerini desteklememi çelişki gibi görmek isteyenler çıkabilir. Oysa dil yanlışları ile; yeni duyarlıkları, yapılanmaları, bakış açılarını, gündelik hayatı eleştirelilik ve çoğullukla dile getirebilmek için yapılan dilsel deneylerin birbiriyle herhangi bir ilişkisi yoktur.

Şiirde dil oyunları, dili bozmak, zorlamak, genleştirmek, esnetmek, onu damagında ve dimağında hissedenlerin hakkıdır. Ve gerekçesi de ancak öyle ortaya konduğunda ortaya konabilecek organizmalar üretme ya da yaratma çabasıdır.

Öncesinde Ercüment Behzat Lav, Mümtaz Zeki Taşkın, Asaf Halet Çelebi. ..., sonrasında Behçet Necatigil (*Kareler Aklar*), Tarık Günersel, Enis Akın'ın... bulunduğu söylenebilecek ve günümüzde özellikle *Heves* dergisi çevresiyle belki bazı internet sitelerinde

yuvalanan deneyselci şiirin en önde gelen temsilcisi **Mehmet Öztekin** (1977) gibi geliyor bana.

Öztek'in başarısı, özetle ve kadim söyleyişle, çağın ruhunu yakalamasından kaynaklanıyor. İçinden geçmekte olduğumuz an'ın sorunlarını eleştirelilikle yansıtmıştı. Cep telefonu, bilgisayar-internet teknolojilerinin sarstığı, yarı-toplu tek eğlenme biçimi olarak kendisine futbol seyirciliğinin düştüğü insan tekinin ve toplumsallığının şiirini kesik, duraksamalı, sürçmeli, parçalı, mütereddit, tekrarlı, suskulu, çoğul ve biraz da sert bir dille dile getiriyor oluşundan. İlle de deney olsun, muhalefet, yıkıcılık, ilginçlik, bildik şiire seçenek olsun diye yola çıkmamasından.

Ben Google Değilim kitabının bu adı bile şu günkü hayatımızın sloganı, imdat çılgılığı adeta: Hayır ben telefon, televizyon, bilgisayar, internet aracılığıyla ve aynı anda dünyanın her yerinde her şeyle ve herkesle iletişim istemiyorum! Elbette onlardan yararlanmak, işlerimi çabuklaştırmak, kolaylaştırmak, mükemmelleştirmek istiyorum; ama insanın komuta kademesinde kaldığı, inisiyatifin araçlara kapıtılmadığı, bunların insanı çekip çevirmediği, oradan oraya savurmadığı, beynin ve yüreğin söğürülüp soldurulmadığı bir ortamda.

Öztek, bu bağlamda şiir üretme-yaratma işini yaparken, gem'i büsbütün deney atlarına kapırmıyor, şiir ve kültür tarihi, sonuçta gelenekle de dirsek temasını yitirmemeye özen gösteriyor.

Örnek olarak *Ben Google Değilim*'in daha ilk şiiri Onları Teskin Etmeyin'de, cep telefonunun sesi, *Kur'an-ı Kerim*'in ve Nâzım'ın açık, Edip Cansever'in belki gizli sesleriyle birlikte algılanıyor.

Ve dikkat: Şairin tekrar tuzağına düşmeyeceğini sanıyorum, ama ortamın, ortalamanın, insanı oldum tuzağına düşürmeyeceğinden tam emin değilim!

Künye: Mehmet Öztekin, *Ben Google Değilim*, Pan Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2008. (43 s.)

*

Son şiir kitabı *Neyin Nesisin Sen*'i okuyunca; nasırlığı, edebiyat düşünürlüğü, yayıncılığı, kültür adamlığı, sonuçta büyük duruşu olmasaydı şairliği daha çok görülür; daha değerli ve büyük şair olarak değerlendirilirdi **Enis Batur** (1952) diye düşünmeye başladım. Diğer özellikler gündelik hayatı daha çok ilgilendirdiği ve bir de, alan şairden, şiir yazarlardan oluştuğu içindi bu durum biraz da.

Gelecek kuşakların Enis Batur'u bir efsane olarak anacaklarını ve bizim kuşak dünya üzerinden büsbütün silindiğinde en çok merak edilecek, özenli aranacak kişilerin başında onun geleceğini düşünüyorum.

Belki kıskançlık uyandıracak, kızılacak, eleştirilecek sözler bunlar, herkes katılmak zorunda değil; ama benim sözlerim; şiir üzerine konuşabilmek için onca okuyup susmuş bir insanın sözleri.

Neyin Nesisin Sen, 1999-2006 yıllarında yazılmış "Lirik Şiirler"den oluşuyor. Şairin iç dünyası, okudukları ve yakın çevre gözlemleri, özgün, damıtık, rahat, somut imgelerle, eski yeni fark etmeden, ama yerli yerinde şiirleştirme yöntemleriyle kazanıyor gökyüzünün boşluğuna, yeryüzünün doluluğuna, gidimli insanların beyin ile gönlüne, geçmiş ve gelecek, sınırlı sayılı sanatçının, şairin, yazarın, ressamın, müzisyenin meşale taşıyan ve taşıyacak ruhlarına.

Enis Batur'u niye çok seviyorum? İnsan olmanın sınırlarına bu kadar güzel saldıran ve bu sınırları aynı zamanda bu kadar güzel, kadife gibi kabul eden, saldırısına da kabullenişine de okur olarak beni ortak eden yanından dolayı en çok sanıyorum.

Kitapta lirik haikular mı ararsınız ki haiku doğasal kaynaklıdır, belli formu vardır, burada farklıdır; sone mi ararsınız, burada farklıdır, bulutlardan bir yeryüzü ve kültür haritası mı ararsınız, böyle bir şey belki de yoktur.

Dizeler, şiirler alıntılanmaya kalksam kitaptan, uzun sürer, sonra yayıncısı beni mahkemeye vermeye kalkar, kopya yaptım, korsan baskı yayımladım diye.

Bu durumda ben de bölüm adları vereyim: "Kimin Nesi, Ondört Sone+Bir", "Jean Dubuffet için Beş Şiir", "Büyükaada Şiirleri", "Bulut Defteri".

Yaşadığım çağda iyi ki Enis Batur diye biri yaşadığını diyorum, hiç ölmeyecekmişim, ölüp de dirilmişim gibi.

Künye: Enis Batur, *Neyin Nesinin Sen*, Kırmızı Yayınları, İstanbul, Nisan 2007. (182 s.)

*

Haydar Ergülen (1956) *Keder Gibi Ödünç*'te yetenek ve ustalığı lirizmle dengelemiş ve bu yüzden çok etkili bir kitap ortaya çıkmış.

"7 Okuma Parçası", "Elyazısı Gevezedir", "Dünyanın Diline Düşme Yoksulsan!", "Keder Gibi Ödünç", "Bana Ne" gibi şiirler yazan, yazmayıp da söyleyen bir adamı eski dönemlerde olsa kutsal sayarlardı. Ama çağımız insanları da okumalı bu şiirleri.

Şiirin iyi insan yaratma görevi, işlevi belki yoktur, ama Haydar'ın bu şiirlerinin böyle bir işlevi de var sanki.

Hiç değilse hırs dışında başka şey tanımayan siyasiler okusalardı bu kitabı, belki de dünyamız daha güzel yönetilirdi.

Kitabı bitirdiğimde kutsal bir kitabı okuyup bitirmişim gibi oldum ki olsa olsa çocukluğumun duygusudur bu.

Teşekkürler Sevgili Haydar Ergülen. Hayat için belki küçük, ama Türkçemiz ve insanlık için bence büyük bir armağan bu kitabın.

Künye: Haydar Ergülen, *Keder Gibi Ödünç*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Şubat 2005. (94 s.)

*

Bana göre Türk şiirinde iki **Ahmet Güntan** (1955) var: İlk şiirleriyle hırçın, kırgın, lirik Ahmet Güntan; ve ayak bastığı taşları adeta sele yuvarlayarak tutunma çabası içine giren hırçın, kırgın, deneyci Ahmet Güntan. İlki, şiiriyle iyi; ikincisi farklı bir renk ve şiir ortamını hareketlendirmesiyle işlevsel; hatta günümüz deneyci şairlerinin ağabeyi –Tarık Günersel ve Enis Akın'la birlikte.

Yeni Biçem'in Kasım 1998 tarihli 67. sayısında Ahmet Güntan'ın o zamana kadarki şiir verimini değerlendiren bir yazı yayımlanmış; şairin ilk kitaptaki lirik, ikincisindeki lirik, alaylı ve biraz anlatımcı şiirleriyle çok sevildiğini; sonraki iki kitabındaki şiirlerle pek bir varlık gösteremediğini, çıkmazla karşı karşıya olduğunu belirtmişim. "Ahmet Güntan, çölde denizini kurutuyor; son iki kitabıyla ilk şiirlerinin rantını yiyor bence." cümlesiyle bitiyordu yazım.

Başarılı olduğu ilk dönem şiirleriyle başarısız olduğu ikinci dönem arasında üç yıllık bir boşluk var şairin. Bu ara-dönemden, başta lirizm olmak üzere, şiirinde var olduğunu düşündüğü fazlalıkları atarak çıkmış, ama bu yalınlaştırma çabası şiirini yoksullaştırmıştır biraz.

Ahmet Güntan, *Heves* dergisinin Temmuz 2008 tarihli 18. sayısında Ömer Şişman'la yaptığı söyleşide, şiirinden attıklarını bir tür telafi için, 5. kitabı öncesinde, "ilkel bakma" dönemine girdiğini, Ege'yi dolaştığını, köylülerle konuştuğunu, doğayı gözlemlediğini anlatıyor.

Bunun sonucunda gelen *İkili Tekrar*, ilköğretimde okuma yazma öğrenen çocukların alfabetesi yalınlığında, mani, tekerleme havasında orman, ağaç, doğasal ortam üzerine, yine eski tür naif şiirlerden oluşur; üçüncü kitabın çölü ormanda ağaçlarla sürer gibidir biraz.

İçine doğduğu, ancak sonradan ve şimdilerde, "Yılışık Şiir", "Şiir Gibi Şiir" diye mahkûm ettiği şiire dönemeyip, lirizme ve klasik söz sanatlarına pabuç bırakmama kararlılığını sürdürünce, ortaya çıkan durum biraz budur.

İki yıllık yeni bir ara-boşluktan sonra –6. şiir kitabı– *Mahkeme Kitap* gelir bu kez; tarihi kişilikler, tarih öncesi ve sonrası bazı buluşlar, ağaçlardan sonra bir de hayvanlar girer devreye; sanki uçup giden köpüğün sabitleştiricileri diktirler olarak.

Bu kitap yayım aşamasındayken de *Kitap-lık* dergisinin Eylül-Ekim-Kasım 2005 tarihli 86, 87, 88. sayılarında "Parçalı Ham" manifestosu yayımlanır ve bu çerçevede yazdığı kolaj metin havasındaki Parçalı Ham şiirler dergilerde görünmeye başlar. Şu an gelinen nokta burası.

Ahmet Güntan, eşsiz başarı ararken, ilk evresinde adeta boğulayazdığı, ikinci evresinde hayatîyet emareleri gösterdiği bu uzun dönemden kendisini taçlandırarak çıkabilecek mi?

Ben çok özel kanımı söyleyeyim: Parçalı Hamlarda şiir çevreye, aralara yerleştirilen haber metinlerinden yayılıyor.

Böyle olunca, Ahmet Güntan'ın, iyi yolda olduğu, ancak manifestosunda tersini söylemesine karşın, yine okurdan

bekledikleriyle düş kırıklığına uğrayabileceği kanısındayım –hiçbir okur sonuna kadar şair ya da yazarın niyet okuyucusu olarak kalmaz, bu yola baş koyan okur da bir süre sonra şair yazar olup çıkar çünkü!

Künye: Ahmet Güntan, *Toplu Şiirler*. (1976-2005), YKY, İstanbul, Mart 2008. (206 s.)

*

İlk iki kitabımı çok tuttuğum ve o sıralarda yazmaya başladığım övgü niyetli incelememin yarım kalışına üzüldüğüm **Bejan Matur**'un (1968) beşinci kitabı *İbrahim'in Beni Terketmesi*'ni şiirinin yere çakılması olarak algıladığımı açıkça yazmak istiyorum.

Kitap bu haliyle, varoluşun dinsel simgelerle ve yorumla, dışarılık bir dille açıklanma çabası olarak kalmış gibi geldi bana. Dini simgeler, motifler, imgeler ve yorum geri çekilerek; örneğin Hz. İbrahim'in Urfa dolaylarında yaşamışlığı üzerinde vurgu yapılarak, belki böyle bir proje şiire daha yaklaşabilirdi diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Dini yorumlara ihtiyaç duyulduğunda, başta *Kur'an* olmak üzere kitaplar yanı başımızda ve kütüphanelerde durup durmakta çünkü.

Kitaptan şu güzel dizelerini okuyarak geçelim istiyorum yine de: "Yıllar sonra / Yurduna dönen bir adamın / Buğdayları okşamasından daha hüzünlü".

Ancak bir de yayıncılıkla ilgili eleştirim var: 33 parçadan oluşma kitabın 1 parçasının Parma'da, 1 parçasının Sumatar'da (Urfa yakınlarında tarihi bir yer), 7 parçasının Diyarbakır'da yazıldığı belirtiliyorsa; bence okurun kalan 24 parçanın nerede yazıldığını öğrenme hakkı da olmalıdır. Şair bunu belirtmiyorsa, yayınevi not düşmelidir. Not düşülmesinden geçtim; kitabın başındaki şairin hayat hikâyesinde Maraş, Antep, Ankara adları geçiyor –Bejan Matur yoksa Ankara'da mı yaşıyor?

Ayrıca Bejan hanımın şiirleri yayınlıkla yabancı dillere de çevriliyor. Kahireli, Londralı, Parisli, Lüksemburglu bir okurun şiirin yazıldığı kentler arasında İstanbul'un da bulunduğunu öğrenme hakkı olmalı değil midir?

Künye: Bejan Matur, *İbrahim'in Beni Terk Etmesi*, Metis Yayınları, İstanbul, Mart 2008. (110 s.)

*

Ali K. Metin'in (1964) *Barbar Senfoni*'sinde, yer yer 2. Yeninin gözetiminde, birinci tekil ağızla, yinelemeli ve sürekli bir anlatım yöntemiyle, insanlara ve kapitalist yönetime yönelik eleştirel şiirler yer alıyor. Biraz daha az kan tutkusu, daha az intikam ve kahramanlık duygusu diyesim geldi bir an! Örneğin "Kuşlar bizim mermi dolu öpüşlerimizdi" dizesini nereye asacağımı bilemedim!

Künye: Ali K. Metin, *Barbar Senfoni*, Ebabel Yayınları, İstanbul, 2006. (72 s.)

*

Ada göre yapılan sıralamalarda şairlerin en başında yer alacak olan **A. Uğur Olgar** (1951), üç beş yıl içinde tam 40 dergide şiir ve yazı yayımlanmış. 41 kere maşallah! Zaten sayım döküm iki noktayla (hayır, üst üste değil, yan yana) bitirildiğine göre 41 ya da daha fazla olmalı dergi sayısı da. Birkaçı hariç yayımlanmaya devam eden dergiler bunlar. Breh breh...

Dünyaya bir daha gelirse Türkiye'nin bütün illerinde (biz ilkokulda 67 diye ezberlemiştik, şimdi 81 olmuş, yakında da 100'e çıkacak diyorlar) birer dergi çıkaracağım ve bu dergilerin tamamında şiir yayımlamayan şairlerin şiirlerini, hazırlayacağım Türk Şiiri Antolojisine almayacağım ve kuracağım ödülleri ağından da bu tembellere zırnık koklatmayacağım.

Sahi, Milli Piyangoda büyük ikramiye kazanırsam bu projeyi hemen de uygulamaya koyabilirim diyecektim ki hiçbir şans oyunu oynamadığımı hatırladım. Ben de projemi Sayın Olgar'a ya da benzeri seferi - seyyah - seyyah arkadaşlardan birine karşılıksız satarım: Buradan duyuruyorum.

58 yaşındaki Olgar'ın ikinci kitabı (ilk kitabımı da 54 yaşında yayımlanmış) *Öteki Düşkenar*'ı oluşturan şiirler öyle ahım şahım kötü de değil; ortalama, sıradan, duygusalığa dönük...

Hepimize kolay gelsin.

Künye: A. Uğur Olgar, *Öteki Düşkenar*, Kül Sanat Yayıncılık, Ankara, Mart 2007. (77 s.)

MORG CÜZDANLARINDA İNTİHAR

ben yalnızca karşıya geçiyordum

sıvıların beyaz kuvvetini denemekten
ve alginın salıncağını seslemekten geliyordum

birilerini buluyor
birilerini bulamıyordum

birilerini kovalıyor
birilerini kaçıyordum

kumar-üstü bir Gatsby gibi
yalnızca karşıya geçiyordum

emniyet baykuşunu unutmuştum bakışımda
dikkat komplosunu kurcalayan bir timsaftım

bir morgdan sıyrılarak
bir başkasına kaptırıyordum gölgemi

aslında yalnızca karşıya geçiyordum
takas ederek yüzümü
ve gözümü
görüş makinesinin metresiyle

iki doğu çıkıverdi önüme
ki iri ve caydırıcı kalyonum
yelken indiriverdi merhametine yokluğun

öyleyse soyun beni demedim ki
öyleyse düşürün arasına varlıkla yokluğun

ben yalnızca karşıya geçiyordum

geçerken kayıtlarına lodosun
morg cüzdanlarında bir intihar.

BİR ÜÇGENİN İÇAÇILARI TOPLAMI 180 DERECE DEĞİLDİR

Sen kocana saygılı akşamlarda lütfen,
arka kapıyı işaret etmekle dostuna,
doğru, doğru diye bir şey kabul edemem
geç efendim, bu üçgen mutlu dersem.

Yorgun gelmelerde ter kokusuna gülmen lütfen,
en kral elbiselerini giyersin dostuna,
doğru, doğru diye bir şey yoktur dünyada
geç efendim, bu üçgenin iç açıları 180° dersem.

Onun günü ekmek parası; kahkahaların lütfen,
en candan atılmışsa dostuna,
doğru diye bir şey geçmez bu üçgenden
geç efendim, bu üçgenin iç açıları 180° dersem.

Çorlu, 17 Aralık 1958

GÜN'LÜKLER

1.
Gün
bunu
dedi
bana:
- Ne varsa, benden!

İyi, dedim,
daha ne!

2.
Kim erken
değerse
Gün ona!

Hadi kuşlar, çiçekler,
dünüm size
öndelik!

3.
Ben Gün'ü
kimseye
geçmedim ki
benden beri

Bilmem niye
bana küs!

4.
Gün önü tam da
nasıl Zaman sırnaşık;
erte gülün kaygısı
dese bari "Ne erken!"

Yaz'dır, elbet kendini
biler güneş taşı'nda;
yoksa kalan neyse ne
ama ille Günören!

AŞAĞIDAN GELEN SESLER

gibi bir adam imgesi bozulmuş tersyüz alık
yavaş yavaş çikolata yerken merdiven çıkarken kol sallarken
dışarı çıkar tükürür eşiklere sırtında kambur yorgun
rağmen korkuya ufukta gözleri usturayla tıraş olur

gibi bir çocuk pazartesi hüznünden dünyaya bakan
iplerini dişleriyle keser okul servisleri kaçır o kız
karnesinde nietzsche yorgun mat sıfır düşler gündemde
haftasonu üniformalı tören korkma sönmez yerli malı eskisi

gibi adam gibi çocuk gibi kadın eşikte entarisiyle durur
[kırmızı
cebinde kırık misket elinde ustura bileklerini keser durur
[kırmızı
parantezleri içe doğru açarlar kalırlar orda sonsuza ıraksarlar
adam kadın çocuk ben artık büyüdüm eyvah!

ŞAFAKTA GÜL ÇALIŞMASI

söktü şafak
karanlıkta
ufak bir kıpırtı
oynadı yaprak

sus dedi bahçıvan su
yürüyor
gül çalışıyor şimdi

gül de yalan söyler
filiz yeşiline aldanma
kök salmadıkça çelik
yere ilişmedikçe damar
yalan söyler yapraklar

şafak söktü
gül toprakta sınıyor soluğunu

yer seçiyor rengine
kibritle oynuyor kibir kokulu dal
gülün dilinden kim anlar
büyücü zaman ve intihar
diken üstünde çiy tanesi
düşmekle ışımak arasında
naz güle yaklaşıyor nasılsa

gül de yalan söyler diyor bahçıvan
kokusu geç gelir dikenini erken
yorgundur
uykusuzdur
dünkü geceden

gül çalışıyor susun!
yasak sevgili gibi çağırıyor
topraktan damarına
suyu

OKU

tepsi gibi dümdüz
uzay çağında dünya
nasıl bir dağa çekildin
sözcüklerim erişemiyor sana

bu dilim değil mi
ihametini bile gizlemeyen
yalvaçlığını muştulayan sözler mi gerek
inanman için bana

gövdemin çukurunda biçare
duadayım her an
evrenime yeniden
can ver diye
ses etsen de
yönümü bilsem

ELEK

çanlarla güzelmiş ezanlar
cıvıtmış kona göçe
piç gecenin mahmuru

nereye gitsem, ihanet ve haz
kime sorsam, baharı inkâr
nereye baksam, yüzülmüş deri

gören yok denizlerin düşünüşü
kuşların, kedilerin gözlerini
ağaçların salkım saçak ağladığını

bu şehir, parmak hesabıyla
üç parmakta bir bayrak
iki parmakta bir baz istasyonu

çalınmış insanın sonluluğu
aşk kayıp! akıl kayıp!
yaşamak: su ile oksijen pazarı

oysa *beyoğlu*: otel odam
sabaha pencere süsü
çatılara güvercin yağmuru
ey! körler, sağırlar, uydurulmuş hatıra tutkunları
dilerseniz, alıp başınıza sarın cinnetinizi
kol kola girip dolaşın hatta örneği yok cennetinizde

ne var ki, ek - mek kesmiş toprağı, ek - mek!
ne *istanbul* var, ne ağaç, ne ot, ne de çiçek
açlık: hilesiz, hurdasız, gerçek elek

koca hayat, kurt deliği
tanrısına cellât gövde
ölmez, bölünmez çöküş

dünya, birikmiş hırs(kâr)lara karşı
gemi azıya almış kasırgaları
ve sönmüş yanardağlarıyla taarruzda

haydi, kapatın duygu geçirmez kapılarınızı
simetrik ya da asimetrik; karşı koyun bakalım
zırhı kalın tanklarınız, bulutların üstünden vuran jetlerinle

ben, bir kadeh şarap içeceğim (sevdiğimle) *galata* kulesinde
sonra *taksim*'e çıkıp, kuşları şiirleyerek -mayıs gibi-
rengârenk balonlarla uçacağım uzak yıldızlara

ne demişler:
aşk ile gayret gösterip, aşk için zamanı silen
yaşar âlemde aşk ile; aşka zarar olsa da insan

Cihan OĞUZ

Ödüllere Doyamadık!

• TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda, Ankara'dan eski dostum şair M. Mahzun Doğan ile buluştuk. Gün boyu oturduk, sohbet ettik, edebiyat konuştuk. Sözü hiç dolandırmadan nazik konuya getirdim: Mahzun "Bülent Ecevit Şiir Ödülleri"nde üçüncülük almıştı. "Niçin katıldın?" diye sordum. Soruyu, şakayla karışık, "Sen yine eleştiri yazasın diye" türünden bir sözle geçiştirdi. O kinayedeki "yine" vurgusunun geçmişe dayalı özel bir anlamı var. M. Mahzun Doğan, bundan 19 yıl önce de (1990) Güneş gazetesinin şiir yarışmasına katılmış, benim o çok sevdiğim "Robotron 20" adlı olağanüstü şiirine "mansiyon" verilmişti. O dönem yayımlanan *Edebiyat Dostları* dergisinin son sayısında çıkan "Elveda Etik!" başlıklı yazımda yine Mahzun'a çatmıştım. Ama bu kez durum ciddi olmanın ötesinde, vahimdi. Çünkü Mahzun'un Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yaptığı Edebiyatçılar Derneği, 1996 yılında "Bülent Ecevit Neden Şair Değildir?" başlıklı bir bildiri yayımlamıştı. Bildiride M. Mahzun Doğan'ın da imzası vardı. Aradan geçen 12 yılda ne değişmişti ki, Bülent Ecevit Şiir Ödülü'ne katılmak Mahzun'a meşruiyet kazandırmıştı? Ödülün şairin tanınmasını sağlayacak bir işlev gördüğü masalına karşı en güzel yanıt da bu son ödül oldu: Haberi duyururken, M. Mahzun Doğan'ın adı *Cumhuriyet* gazetesinde "Mahsun", *Milliyet*'te de "Maznun" olarak çıktı. Tanınmak bir yana, asıl adı da gürtlüye gitti. Beter olsun!

• Aynı yarışmada ilk üçe giremeyip "Özel Ödül" ile yetinen genç yetenek Ercan Y. Yılmaz ise aklınca aldığı ödüle kılıf arıyor. İnterneteki grup yazışmalarında, Ataal Behramoğlu'nun Enver Gökçe Şiir Ödülü'nü alması karşısında kendisine de laf dokunduranlara çok içerlemiş: "Şiir ödülü şaire değil şiire yakışır. İstedüğimiz şiiri veya şairi beğenme ve eleştirme lüksüne sahibiz. (...) Haklar ve özgürlükler konusunda sorun yaşamayalım. Ecevit ödülünün bana yakışması konusuna gelince... Bu konuda beğeni merci jüridir. Kendileri yakıştırmıştır. Bazıları yakıştırmaz (bu kesinlikle normaldir.)"

Şimdi Allah aşkına, Türk şiirinin geleceğine damgasını vuracak şairlerden biri olarak adı geçen Ercan Y. Yılmaz'a, böyle ucuz, basit ve nahif bir savunma yakışıyor mu? İşine geldiğinde sarıldığı "Herkes istediğini beğenir, istediğini beğenmez. Jüri kime isterse oy verir" gibi dedem zamanından kalma bir mantığın 2000'li yıllarda ne geçerliliği olabilir? Ercan kardeşimiz aldığı ödülünden -daha şimdiden- utanıyor olabilir. Bunu anlayışla ve büyük bir memnuniyetle karşılarız. Zararın neresinden dönülse kârdır. Ama hiçbir şairin yanlış savunma hakkı o-la-bi-le-mez! En fazla, ödülünü ve ulufesi-parası neyse onu alır, kabahatinle oturursun!

• Gelelim daha "garip" bir yanlışa: Bülent Ecevit Şiir Ödülleri'nin jürisinde yer alan şair Ataal Behramoğlu'na tam da bu süreçte "Enver Gökçe Şiir Ödülü" verildi! Neresini düzeltmeli? Bir ödülün jürisinde olup, bir başka ödülün birincisi olmak *garabeti* olsa olsa bize yakışır!

Peki, Ataal Behramoğlu'na ödül veren jüri üyeleri kimler? Salih Bolat, Hüseyin Haydar, Ayten Mutlu, Ahmet Necdet, Mustafa Öneş, Leyla Şahin, Afşar Timuçin ve Gülşen Tuncer. Mustafa Öneş saygıdeğer bir eleştirmendir. Gülşen Tuncer de mükemmel bir sinema ve tiyatro oyuncusu. Bu iki ismi geçelim. Afşar Timuçin, Behramoğlu'ndan üç yaş büyüktür. Ahmet Necdet de bir yaş. Geri kalan şairlerin tümü de Ataal Behramoğlu'ndan küçüktür. Yani Ataal Behramoğlu, bunca yılda oluşturduğu şiir kişiliğini, kendi kuşağından çok çok sonraki isimlere *sınama* fırsatı tanımıştır. Bunun neresi doğru? İhtiyacı mı vardı ödüle? "Ben hâlâ ayaktayım!" diyebilmek, okuru aptal yerine koyup tarihin bir sayfasına daha gömülmek bu kadar önemli miydi? Yazık.

• Ödül konusundaki "ketum" tutumunun haklı gerekçeleri var. Biliyorum, değerler dizgesinin tahrip olduğu, at izinin it izine

kariştığı şu ortamda, edebiyatın da bundan nasibini almayacağını ummak fazlasıyla safdillik olur. Yine de sormadan geçemeyeceğim: Bir şair ödüle niçin ihtiyaç duyar? Ahmed Arif'in kaç ödülü vardır? Nâzım Hikmet "Lenin Ödülü" veya "Uluslararası Barış Ödülü" gibi siyasi ödüller dışında bir ödül almış mıdır? Aldıysa bile haklı mıdır?

Hemen hiçbir konuda muhalifliği kimseye bırakmayan şairler, iş ödül faslına gelince niçin süt dökmüş kedi gibi olur? Bu kadar mı çocukça zaaf içindeyiz? Ödül mekanizmasını bütün sonuçlarıyla yıkmak bu kadar mı zor? Edebiyatın sosyetik aracı olduğu artık su götürmeyen ödül kurumuna bu biat niye? O bağımlılığı yok edemeyecek kadar kişiliksiz miyiz? Üç aşağı beş yukarı aynı isimlerden oluşan jüri üyelerine, "Kusura bakmayın... Size saygımız sonsuz. Ama artık bu ödül defterini hep birlikte kapatalım" demek bu kadar mı zor? Zorlukları yenemeyeceksek, niçin şairiz? Niçin dünyayı yok oluşturma doğru sürükleyen küresel sermayenin en önemli silahı olan "rekabet" ve "yarışma" olgusunu özünde taşıyan ödül kurumuna boyun eğiyoruz?

Var mı yanıtlayacak bir babayiğit?

Şiir Notları

• Ödül nedeniyle kıyasıyla eleştirsem de, M. Mahzun Doğan'ın yeni kitabı *Sanki Yalnızım*'dan söz etmeden geçmek haksızlık olur. Mahzun, 8 yıl sonra yayımladığı kitabında, yine kendine özgü imgeleri ve sesiyle bambaşka bir dünya yaratıyor. O dünyada, örneğin, "Sepet" şiirinde olduğu gibi, "Şimdi içinde bir mısır ekmeği / bir avuç kara zeytin / Durmuşum karşısında / tanrının / ki / torunum yaşında" metaforlarıyla darmadağın edilen bir geçmiş var. Tıpkı "Rükû" şiirinde devam ettiği gibi: "Sonra babamı öldürdüm gidin görün / buzlu camlara yapışıp kaldı gölgesi / Bakışlarım maviydi trampet çalardım / en önünde kortejin kar beyaz eldiveni / Damatlık ipek gömleğimde kan sesi."

Bu olağanüstü dizelerde dile gelen itiraz, "Robotron 20" şiirinde, otoritenin başka bir boyutuna, askerlik faslına geçiş yapar: "Sesin ıssız bir kumsalı döven dalga, mermer masalara bırakılmış / kalmış bir akvaryum dükkânında, şimdi uzak kayalıklarda / mercan yuvaları. -Bu, Ankara deyişi Ertan'ın, sürçüyor / kördüğüm oluyor sözcükler, ah robotron, koparıp atıyorum / parmaklarımı. Cumhuriyet aşka kapalı."

1989'da Erzurum'da yazdığı "Robotron 20", M. Mahzun Doğan'ın şiirde doruğa ulaştığı noktadır. Ne ondan önce bu kadar güzel bir şiiri vardır, ne de sonrasında onu aşacak bir başka şiiri yazabilmiştir. İstemedi kendine "milat" seçtiği Robotron 20, Türk şiirinde de o yıllarda yazılan nadir "sivil" şiirlerden biridir: "Hangi duvara dayansam orada kalırım / hangi çiçeği koklasam solarız birlikte / açtığımız eski bir fotoğraf // Beni o fotoğrafta unutun".

• Zerrin Taşpınar'ın *Asi Bir İmge* kitabı çalkalı bir yılı geçmiş. Anne, baba ve kardeş imgeleriyle dopdolu, kırık bir yaşam öyküsünden dizeler. "Dalgın bir kurlangıçtı annem / uçmayı öğretmedi bize / yaz bitti" diye hayıflanır. Ama bir de ölüme dokunduran: "Akşam olup da el ayak çekilince / saklanınca insan sırlarına // anne Adnan'a iyi bak / atlas yorganlar ser üstüne."

Okudukça içim cız etti.

• Osman Olmuş, kendine has bir şiir yapısı geliştiren, deyim yerindeyse "haylaz" bir şair. *Kuduruk Kalpler Malikânesi* kitabı da, o üslubun eriştiği bize özgü, yerli bir sesi duyuruyor. Ne de olsa Çubuk doğumlu. Türkülerin en "ciğer yakan" yöresine, Orta Anadolu'ya uzanıp, Neşet Ertaş'tan kimi sözleri epigraf olarak yapıta serpiştirmiş. Neredeyse tamamını "dipnotlu" yazdığı şiirlerinde, bir yandan kendisiyle, bir yandan da hayatla hesaplaşması var: "Hiç kimseyle geçinemedim. geçinmedim / geçimsizlik üzerine kurdum bu hayatı ben / en baştan! küçücük şeylere taktım hep / takıldım! takıldığım yerlerde kaldım. ufaldım."

Osman Olmuş, kitaba adını veren "Kuduruk Kalpler Malikânesi" şiirinde ise "eğlediğin ve eğleştirdiğin tekkelerden uzaklaş! / bu tufânda kıyasız tek tekne sensin işte!" diyerek, bağımsız ruhun şiddetine vurgu yapar. O bağımsız ruh, Olmuş'un tüm dizelerine sızacak kadar asi ve tekildir. Her ne kadar "herkesin kapanacak bir odası var: benimse hiç olmadı" diye yakınsa da, özlem duyduğu şey tek başına kalmak değil, bazen kendinden kaçıp

YEMekten Önce Okunacak

uzaklaşmaktır. Çok ileriye gidebilir mi? Ne mümkün: “âh! bir bilsen / kaç kahraman perperişan! döndü başladığı yere. dönsün bırak / sen asla vazgeçme! yine başla! en başından çık: iç-yolculuğa / giderken içindeki canavarı da götürmeyi unutma! n’olur bırakma / ölü kimsesizlikten! bilirsin: hiç kimse kendisinden daha kötü olamaz.”

Dergiler

• Özgür Edebiyat dergisinin Kasım-Aralık 2008 tarihli sayısında ne çok iyi şiir var. Yusuf Alper’in “Hayat kıcı kırık bir testiyse de / Su koyduk taşınacak” dizesiyle küçük bir sarsıntı geçiriyorsunuz.

Anđan Özer’in “Mahalle Şiirleri” serisinde yer alan “Magirus” ise tam bir “bıçkın” serzeniş örneği: “Tiyo verme Halilim / kuşu kenardan uçur / Hele bir güzelleşelim / motorüstü geç buyur // Trişkadan nağmeler / Yıldıztabya kahveler..!”

Çiğdem Sezer’in “Kelebekleri Öldürürüz Sokağı” ise dokunaklı, hazin ve imgelemi güçlü, uzunca bir baba şiiri: “Ömründen çalınıyor oğulların babalar ölünce / kızlar kızgın bir ütiyü kalbinde gezdiriyor”.

Hele Cenk Gündođdu’nun “Bütün Haritalar Kırmızıdır” şiiri, bence 2008’in en mükemmel birkaç şiirinden biri: “bir ayağı kesik, elleri çalışkan / hızlı hızlı anlattı / sancaktardı, tepeyi göremeyen / gözleri sudan şimdi çıkmış kadar mavi”.

Dergideki o kadar iyi şiir arasında benimkiler çok sönük kalmış, anladım.

• Yasakmeyve’de Enis Akın’ın “İşte Geldik XI” şiiri, şairin kendine özgü “fırlama” üslubundan yeni örneklerle kucak açıyor: “yoruldum baba artık inebilir miyiz, can havliyle davransam yeridir / bir şeyi yanlış yazdım, ben bir şeye evet dedim o / genel müdürlerin en şairi bendim”.

Mustafa Köz’ün “Ayrılık Yazıtları”ndaki “Neden Sonra” bölümünde, ayrılığın o tanımsız sızısı kendini hissettiriyor: “Söyleyin ona bir daha geçmesin kapımdan / düşünmesin örtük mü pencerem, sıkı mı perdem / kurumuş mu sümbül soğanı, boşluk ve fesleğen. // Kırıldı yumurta, uçtu balkondaki güvercin.”

• Sincan İstasyonu’nun Aralık 2008 sayısında, Bâki Ayhan T. nam üstadımız, benim Akatalpa’da sayımlanan “Şair Kimleri Kıskaçır?” başlıklı yazımdan cihetle, şairlerin birbirini kıskandığını ve birbirlerinde beğendikleri yönleri açık yüreklilikle yazmalarının “ham hayalden öte” olduğunu belirtir satırlarıma itiraz buyurmuş. Üstelik de, “Şair-yazarlarımızın ‘bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olma’ hastalığı devam ediyor ne yazık ki” gibisinden kesin kes ve kinayeli bir ifadeyle.

Neymiş? Üstadın, Milliyet Sanat dergisinde Mustafa Atapay’ın “Eski Kalp” adlı şiir kitabı üzerine yazarken, “Keşke şu şiiri ben yazmış olsaydım” diyeceği çok şiir varmış.

Bâki Ayhan T., bunca alındığına göre, benim o yazıda sözünü ettiğim “kompleksin” oltasına takılan ilk isim olmuş demektir. Heyhat... Meğer ki, ben de, 1990 yılında, Edebiyat Dostları’nın 33’üncü ve son sayısında, “ödül budalalığı” (Bâki Ayhan T. o duyguyu da çok iyi bilir) yüzünden yerden yere vurduğum M. Mahzun Doğan’ın “Robotron 20” şiirini “Hayatımda kıskandığım nadir şiirlerden biridir” diye anmamış mıyım?

Ama ah o bozuk saat yok mu? Ne yazık ki günde iki kez doğruyu gösteriyor. Birini ben yakalamışım, diğerini de Bâki Ayhan T.!

Hepsi o kadar.

• Dergide Selim Temo’nun “Ara Toplam” şiiri de son derece hince yazılmış dizelerden oluşuyor. “Geçiyor hülyalı yılların izi / bak işte otuz beşindesin / hayat, şu uzlaşmaz çelişki: karnı, eski karnı, metresin!”

Bâki Ayhan T. duymasın ama, Selim Temo’yu da zaman zaman kıskandığım oluyor!

• “Genç Şairler Genç Şairleri Eleştiriyor” serisinin ikincisi yayımlanan Sanat Cephesi’nin Ekim-Kasım 2008 sayısında, Eren Aysan’ın “Kendinin Portresi” adlı şiiri dikkat çekiyor: “Her gün

kıştır yemek pişer
pütürlenir ekmek tahtası
eskiter hafızayı haliyle
anne söylene söylene
kaşlarını çatar
vişne hoş-abı sade pilav arasında
mutfakta yalnız kalınca

mutfakta yalnız kalınca
anne sıcak sudur
yorulmuştur saymaktan
evle arasındaki mesafeyi
kuraldır baba beklemek demektir
yemeğin en iyi tarafı ona verilecektir

baba beklenir şiirdir pusuda durur
kahvaltı sofrasında sofraya düzenli
hanımın saçları dağınıktır
bir tel tabağın kenarında
üzerinde bir ipeklili en salınımlı haliyle
utançla sol el etek düzeltir

pervasız esen rüzgârdan eskidir evde hanımın sesi

bey eve gelir askılık ona bakar
omuzlarında atkısı yılların
ayakkabı kenara alınır ve olup bitenler
toz uçar hanım toza alınır
arada bir hanımın hülyalı gözleri
kara böceğe takılır
arada bir hanımın topuğunun sesi tık
komşu evden bey evine
sakız böređi tepsiyle gider
beyin elleri yemeğe müsaade ister

tada varmanın kalabalıklığıdır evde erkeğin sesi

bey demek bir harf boğaza tıkmak
bardağa suyu koy
yemek bitti çayı demle demektir
erkek evde süs bitkisidir susar
haber izler gazete bakar
arada göz ucuyla gözleri
hanımın bacağında
anlamasın diye çocuklar
çocukların odaları arka bahçeye bakar
zira eskimiştir döşeme
hanımın altında gıcırda

aynanın içinden geçen yüzüm / bir parçasını kaybetmiş puzzle gibi / kendini tenhalarda arıyor”.

Her ne kadar, “suya yazılı beyhude geçmişim / beni yeniden ele geçiriyor” dizelerindeki yakınma arabesk bir serzenişe göz kırpsa da, sonunda, “sevgilim dalında bir üzüm kadar mutlu / sabahları vesikalık fotoğrafımı çekiyor” dizesi imdada yetişiyor!

BABA EVİ

Adil İZCİ

O yılın güz sonuna yaklaşırken baba evi iyi kötü ortaya çıkmıştı. “Ne güzel yolculuktan aklımdan çıkmaz!” Bir güz ikindisi neyiz varsa yüklenip silaya dönmek üzere yola koyulduk. Kamyon önce çocukluğumdan beri adını hep gizemli bulduğum *Ulukışla*’ya ulaştı. Bir su da aşağı yukarı oralarda yoldaşlığa başladı: Ya kıyısından ya da üzerinden geçiyoruz boyuna. O kadar çok köprü var ki bir süre sonra sayılmaz oluyor. Hiç kesilmeyen hoş bir uğultu içinde gidiyoruz işte. Gözden yitip bir dönemeçte yorgun argın yine ortaya çıkan güneş, başlayan akşam serinliği... derken sabırsız ilk yıldızlar. Onlar çoğaldıkça sanki geri ılıyor dünya. Ay da hevesle yükseliyor. Daha önce açık havada böyle gökyüzüne bakarak hiç yolculuk etmemiştim. Delikanlılık yüzüm, saçlarım rüzgârla haşır neşir. Yalnızca su başlarında dinleniyoruz. İçip yüzümüzü yıkadığımız sular bazen reçine kokuyor. Saatlerdir Toros dağlarındayız. Çam ağaçlarının görkemi karanlıkta bile belli. Kuşlar çoktan uyuduğu halde böcekler henüz uyumamış ki şimdi de derinlerden onların korusu duyuluyor. Biraz daha cesaretim olsa ta yan başlarına kadar gidebilirim. Dünyanın güz gecesi güzelliği bu. Olağanüstü bir sevinç var içimde. Aslında hepimiz çok sevinçliyiz. Böyle bir yolculuk ancak bir kez yaşanır. Yaşıyoruz biz de keyifle...

Gece yarısından çok sonra *sıladayız*. Cadde ve sokaklar bu saatte bomboş. En son bir yokuşu tırmanıyor, bir gediğe dönüp aylardır bizi bekleyen dede evinin önünde duruyoruz. Her şeyi herhalde çoktan benimsemişiz ki uzunca yolculuğa karşın bir yorgunluk yok gibi üstümüzde. Bir evcenlikle elimize hangi eşya geçerse yarı karanlık bahçeye yığıyoruz. İşi biten kamyon hırıltıyla gidiyor. Kapıyı kapayıp sürgüyü vuruyoruz. Babamla annemin uzun gurbet yılları *çok şükür* bitti...

Dede evlerinin en büyüğü burası. Çok zamandır kiracı ellerinde. Yıkık dökük değilse de epeyce yorgun. Yine de bizi bağına bastırıyor. Birkaç gün içinde bir düzen kuruyoruz. Çabuk alışılabilecek kadar ılık bir ev. Çardağına belki de yüz yaşındaki dutun dalları sokuluyor; pencerelerini kayısının dalları tıklatıyor uyku arasında. Geldiğimiz şehirde gördüğümü hiç anımsamıyorum; ama burada kumruların geçilmiyor. Nereyi boş bulmuşsa bir çifti yuvalanmış. Bütün gün seslerini duyuyoruz. Ne biz onları yadırgıyoruz ne de onlar bizden ürüyor. Göz göze kaldığımız bile oluyor.

Çocukluğumdan beri duyardım: Dedem *çocuk ve torunlarının sonunda gurbetten dönüp evlerinde sere serpe yaşayacakları günleri ona zamanlarına kadar hevesle beklemiş. Ama görmesi kismet olmamış işte*. Bu anımsamayla şimdi evin köşe bucağında, bahçesinde ondan izler bulmaya çalışıyorum. Bir yükülüğün zamanla oluşan boşluklarına çok düzenlice gazete parçaları yapışturulmuş. Tarihi hâlâ okunabiliyor. Ölümünden epeyce öncenin. İlk izi bulduğumu varsayıyorum. Ancak daha belirgin bir şeyler benim aradığım. Özenle katlanıp saklanmış bir giyimi, okuduğu ve belki sağına soluna notlar düştüğü bir kitabı gibi. Uzun yıllardan beri kapısına vurulmuş kilitle öylece duran ambarın açılmasını bir heyecan içinde bekliyorum. Bir yığın bakır kaptan, ev gerecinden başka bir şey çıkmıyor ortalığa. Bu koca evi dedemin yaptırdığını, bu çoktan yaşımı başını almış ağaçları onun diktiğini biliyorum. Akşamları babaannemle havuza ya da akşamsefalarına karşı sessiz, neredeyse kımıldamadan oturduğunu da. Yine de *işte onun* diyebileceğim somut bir şey geçmiyor elim ne yazık ki. Bir şey daha var böyle çok istediğim: Dedem bizim gurbetten dönüp evine sahip çıktığımızı bir biçimde anlayarak sevinsin. Böyle bir şeyin usa aykırılığını biliyordum gerçi; ama insan sevkinlerinin ölümünün de salt bir yokluk olduğunu unutup bazen.

O ilk haftalarda ben dedemden bir şeyler bulmanın derdindeyken babam da herhalde kendi geçmişinin peşindeydi: İki elini belinin üzerine bağlamış; köşe bucağa, bahçenin duvarlarına, ağaçlara, gökyüzüne... tuhaf bir dalgınlıkla bakıyor. Birkaç kez böyle anlarına rast geldim. Şimdiki dünyadan kopup gitmiş. Yanına

o kadar sokulduğum halde birden ayırt edemiyor. Hiç unutamadığım bu halini bir zaman önce yine anımsamış ve bir gün unutturum korkusuyla şu dizeleri yazmışım:

Neye baksa giz görüyor / Ki çoğu, akranı / Bulutlu gök bile. / “Unutayım biraz, / Yokluğumu / Sizlerden dinlerim...” // Düşte gibi buluşurken / Başboş bir güzü / Daha da / Dağıtıyor gün. // Güzelim suyun / Pınarlardan / Yutkunarak içildiği / Bir dönemin başlangıcı.

Bugün de o düşüncedeyim: Yalnızca insanlar değil; gölgesi aşağı yukarı bizimle aynı zamanlarda çevremize düşmeye başlamış her şey akranımızdır aslında. Belki bundan daha da ötesi: Aynı pencereden çocukluk yıllarımızda nasıl görünüyorsa şimdi de gözümüze hiç değişmeden ilişen gökyüzüne kadar. Babam da işte akranlarıyla birer ikişer buluşuyordu bana kalırsa. Güz ortaları olduğu için şimdi maviliği solukça bir göğün altında birlikte büyüdüğü ağaçlara, *hendesesi bozulur gibi olmuş* havuza, kimisi *bel vermiş* duvarlara, *kağşamış* eşiklere... bıkıp usanmadan bakıyor. Söylenceler dinleyen insanların kapılıp gitmişliğinde. Sanki böylelikle aralarındaki boşluğu kapatıyorlar. Gökte de yerde de güz var hanidir: Günler bahçedeki bütün ağaçları savurup duruyor. Yaprakların en yorgunları bin bir edayla dökülmeye koyuldu. Sular da iyice üşüdüğü için birden içilemez bundan sonra. Önündeki zamana artık göz ucuyla bakabilen bir insan ise, o sulara eğilecek olsa eskisinden çok daha fazla yutkunup durur. Babamın da ömrü işte bu çağın başlarındaydı.

Ne güzel güzdü gözlerimden gitmez! Ömrümde ilk kez bu kadar büyük bir bahçeyle iç içe oluyordum. Ortaöğrenimimi bitirdiğim için de bütün gün boştum. Kitaplarımla, ağaçların altında dolaşmakla geçiyordu zamanımın çoğu. Yaşıma başıma aldırılmayarak bir oyun bile bulmuştum: Havuz iyice dolunca tıkaçı çekiyor; başboş kalan suyun şırıltılarıyla bütün bahçeyi dolaşmasını izlemeye başlıyordum. O koca ağaçların böyle sırayla suya doyması daha önce hiç tatmadığım bir mutluluk veriyordu; güya dedeme karşı önemli bir görevi yerine getiriyordum kendimce. Bu işi o kadar sık yaptım ki sonunda toprak suyu çekemez oldu. Güz yağmurları başlayınca da unuttum gitti.

Kayısının, dutların mevsimi çoktan geçmiş olsa da bahçede daha ne meyve ağaçları vardı: Şimdi narlar kabuklarına sığamayıp dalında yarılyorsa kıvamını bulmuş hurmalar da ansızın yere atılıyor. Kapının yanındaki güz incirleri hem bizim hem serçelerin. Yüksek dallardaki cevizleri ise haşarı kargaların yağmasından pek kurtaramıyoruz. Birkaçı birden kaşla göz arasında çöküyor ve yine yapacağını yapıp gözden yitiyor... Bütün bunların yanında, bana en çok heyecan vereni zeytin ağacıydı: Her tarafı gün günden irileşip kararın zeytinlerle dolu. O heyecanım bir hasat görgüsü edineceğim için miydi; bugün de bilmiyorum. Yalnız başka bir şey olduğu gibi anımsıyorum: Yaprakları iyice seyrelmiş asmalardan birinde, kuşların gözünden nasılsa kaçmış *bir buçuk salkım* üzüm parıldayıverdi bir sabah. *Kehribar kesilirken* bayağı buruşmuş da. Annemin sevecenlik sözcüklerini dinledik bir süre; sonra *hak gözeterek* sevinç içinde paylaştık. Hepi topu *bir buçuk salkımdı*. Ama geçen yazdan bir armağan gibi görünmüş olmalı ki bu kadar sevindirdi bizi.

Gökte de yerde de güz vardı hanidir. İçeriler serince, dışarılar ılık. Sonra hepimiz zamandan hoşnuduz: Sabahın kuşluğa nasıl dönüştüğünü, kuşluğun da öğlene doğruyla nasıl iç içe geçtiğini... her gün böyle görebiliyoruz. Güya rüzgâr değmeyen bir köşede oturuyoruz aşağıya inince. Yine de havuzun suyu, içindeki bulutlu gök ara sıra ürperiyor. Bir boyuna inip kalkan, neredeyse ayak ucumuzda dolaşan kumruların kuğurtusu, bir de onlar biraz ötelere gidince bahçenin yine işitmeye başladığımız cıvırtıları. Dünyada sanki bunlardan başka hiçbir ses olmamış. Geldiğimiz günlerde başları kalabalık ağaçlar, şimdi *“tek ü tenha.”* Hele asmalar: Meğer ne kadar cılız olmuş hepsi de! Cevizleri yağmalayıp bitirdikleri için kargalar artık gelmiyor. Serçelerse son üç beş inciri gagalarken pek de keyifli değil.

Zeytinlerin daha irileşeceği kalmadı. Yağmur serpiştiren bir sabah hasada başlıyoruz. Alt dallara uzanarak, yukarılara “uçayak”la sokularak topluyoruz birer ikişer. Ancak hemen *kollarımız kopuyor*. Çırpılmış bir de. Bunu daha iyi beceriyoruz. Epeyi kırılıyor bu sırada incecik uçların. Ortadaysa iki sepet zeytin

var yok. Yine de bizi mutlu etmeye yetiyor. *İyi kötü bahçemizin ürünü işte.*

Güz sonları. *Ziya Osman Saba* gibi söylersem, “*İşte bir kere daha harap oldu bahçeler.*” ve gözlerimizin başıboşluğu tükendi bitti. Bu kez içeriler ılık, dışarılar serin. Çardaklar bile boşaldı. Biz de pencerelerin ardına çekildik. İki yönden ışık aldığı halde odalar loşça. Gökyüzünde yağmur bulutları geziniyor çoktandır. Annemin *gurbet ellerde kullanmaya kıyamayıp* ancak bunca yıl sonra ortaya çıkarabildiği keten perde ve örtüleri o koyuluğu birazcık kırıyor hiç değilse.

Bütün gün boşum. Okumaktan bunalınca bazen de bu hayali kuruyorum: Dedem, babaannem, daha gençlik çağında karasevdadan ölen büyük amcam, yüzünü unutmaya başladığım büyük halam hepsi sağlamış. Bu evde bir aradaymışız. Son fotoğraflarına göre biraz canlandırır gibi oluyorum dedemi: Elinde bastonuyla dolaşiyor. Adımları da sesi de iyice ağırlaşmış. Tıraş bile olmuyor artık. Daha ötesi yok. Babaannem ona göre daha belirgin: Saçlarını taramış; ince çerçeveli gözlüğü gözlerinde şimdi de kucaklar gibi bakıyor. Gamzeleri yine ortada. Büyük amcamın karasevdadan öldüğüne göre hüzünlü bir yüzü olmalıydı. Ancak bir fotoğrafını bile göremediğim için hiçbir şey canlanmıyor. En yakından büyük halamı seçebiliyorum: Hem babama epeyce benzerdi; hem de her yaz bir araya gelirdik. Mavi gözleri, hafif dalgalı saçlarıyla olduğu gibi duruyor. Yine tez canlı, yine konuşkan, yine ılık...

Ne zaman böyle hayallere başlasam bir dinginlik duyuyordum sonunda: Sanki hepsini ayağa kaldırmışım da... Çok daha önceki zamanlarını var etmeye çalışmak, eve bağlılığımı da artırıyordu. Eşikler, döşemeler her adım atışta gıcırıyor. Kapılar, dolap kapakları hep sızılı. Bir *deli poyraz* çıksa bütün cam çerçeve sarsılıyor. Herhangi bir ev olsaydı –bahçesini bir yana bırakırsak– herhalde yaşamak istemezdim burada. Ama en başta geçmişle insanı kendisine çekiyor işte. Haşarı kumruların saçaklarla yetinmeyip mutfaktaki ocağın bacasına bile yuvalanmasına; uzun zaman kullanılmaktan artık aşınmış gibi görünen kapı, pencere tutamaklarına; alt katın yer yer sıvaları dökülüp de ortaya çıkmış bağdadi duvarlarına kadar...

* Çocuklarını gurbetlere dağıttıktan sonra bir başlarına kaldıkları bu evde nasıl yaşadılar dedemle babaannem? Birkaç kez de bunu hayal ettim: Bahar ve yazı herhalde daha dingin geçirirlerdi. Güz artınca başlardı asıl sıkıntıları: Gündüz avunacak bir şeyler bulurlar ama yine de kapının çalınıp içeriye gür bir neşenin doluşmasını sabırla beklerlerdi. Bence fazla bir gelen giden olmazdı; o zaman da yüzlerini bahçeye, ağaçlarla hâlâ az çok canlı çiçeklerin günlük yaşamına dönerlerdi. Hiç istemeseler de gün ışığı yorulur, akşam inerken bir sıkıntı basardı içlerini. Yukarıya ne kadar geç çıkarlarsa o kadar iyi. Odalara şimdi dışarıdakinden çok daha yoğun bir koyuluk çökmüştür. (Kimi insanlar karanlığa ömürleri boyunca alışamaz. Kimi insanlar da yaşlandıkça karanlıktan daha çok ürker.) Ancak biraz daha kalsalar serinlik dokunacak. İlkça yukarısı. Birkaç mırıldanma. Suskunluk. Mangalda bir *kor* parıldasa, *üç vakte kadar bir yolcunun gelmek üzere* olduğuna yorup neşelenir gibi oluyordular. Birkaç mırıldanma daha. Başları öne düşer oldu. Uykuya dalıyorlar.

Sabahın alacalığını ayırt edince hemen bütün yaşlı insanlar gibi onlar da derin bir rahatlık duyuyor. Diyelim ki kuşlukta postacı aralığa bir mektup sıkıştırıp gitti. Dedemin hemen hepsi “*İki Gözüm...*” seslenişleriyle başlayan mektuplarından birinin karşılığı gelmiştir. Şimdi kapıya kadar olan yirmi beş otuz adımlık yol nasıl uzun görünüyor! Bütün heyecanına karşın yine de *usturuplu* açar zarfı. Okurken birer birer kucaklaşmış gibi sevinirler. Babaannem esmer yanaklarına süzülen gözyaşlarını siler ara sıra. Kim bilir kaçınıcı kez *kuş olup dağları, ovaları... aşmak* geçer içlerinden. Bu gündüz saatlerinde “*rüya içinde rüya*” görmeye başlarlar. Çok öncelerindeki gibi canlanır ev de, eşikler de, bahçe de. Bir süreliğine unutulur her şeyi. Kalkıp yine aşağıya inerler. Oyalanacak başka bir şey yoktur ki...

Derken kış çöker bütün sıkıcılığıyla. Herhalde en çok ışık alan bir odaya kapanıp kalırlar. Aşağısı, pencere ardından şimdi uzak düşülmüş bir komşu gibi görünür gözlerine. Çıtı bile duyulmaz olur dünyanın. Oysa biraz da sesler üzerine kuruludur günleri. Komşu

VARLIK

çoğalan yalnızlıklar arasından geçiyorum
gözleri fersiz, elleri yorgun,
yüreklere mor insanlara
nasılsınız diyorum hepsi kükreyen aslan
hepsi birer dinazor

şiiri şehirde şairi taşrada vurdular
granit bir hayatı seçenler
dünyayı terk edecek diyorum
göç'ün eşiğinde galaksi
hâlâ asılıyor düşlerinde isyanla yatanlar

kıyıları ve kıvrımları acıyla yontulan
Horhor bir ırmağın doğusunda
düşey ve yatay ayrılıklar bitsin diyorum
aykırılıklar hâlâ barajlarla çevriliyor

enlemlere ve boylamlara
dağılan saçlarım ve sancularım
bedenim tükenen bir volkan gibi
soğuyor yüreğime hâlâ ozanım

üşüyorum tükenen insanlar arasında
terk ediyorum ölüm sözcüklerini
gözyaşına yasak gözlerimle
kuruyorum sarılacak yeni gerçekliği
çünkü sözcüklerin dili hâlâ tarifsiz

çocuklarının, sokaktan nal tıkrıtlarıyla geçen bir atlının, bir çengi bir kıyamet ortaya çıkıveren serçelerin... sesleriyle oyalanırken kederli anımsamaları bir yanda kalır. Ama kışın dünyadan bu kadar uzak düşünce kulak cınlamasından başka bir şey de işitemezler ki... *Kim andı* diye sırayla hayal etmeye koyulurlar gurbettekileri. Zaman yine canlı akar o anlarda. *Bir süreliğine geri unutulur her şeyi...*

Herhalde biraz buna benzer bir yaşam sürdürdüler son yıllarında. (Gerçeğe ne kadar yakın bu tür hayallerim bilmiyorum; sorabileceğim bir kişi bile kalmadı artık!) Yalnızlıkları, hayal kırıklıkları ve sonsuz hasretleriyle... Önce dedem, hiç değilse az çok görüp sarılacağım bir zaman sonra da babaannem...

Hiç yüz yüze gelmediğimiz yakınlarımızı bile derin bir bağlılıkla sevmemiz için meğer ne kadar çok neden oluyormuş şu dünyada!

* Yalnızca kısa bir süre yaşadığım bu dede evini unutamamam için bir neden daha var: Ahşap kokusu. Onunla birlikte duyduğum gönül açıklığı. Neden böyle iç içe geçmişlerdi; bugün de bilemiyorum. Çözümeyen o kadar çok giz var ki henüz yaşamda. *Gurbetteki* ilk iki ev de, bazı komşu evleri de yaz kış ahşap kokardı. Gönül açıklığını ola ki bu aşinalık sağlıyordu.

Bahar gelince yerine yeni bir ev yapılmak üzere yıkıldı dede evi. Bitkinliğine bakınca bundan başka bir çözüm de görünmüyordu. Kapsamlı bir onarım bile uzun süre ayakta tutamazdı. Hem babalar çocuklarına ömrüne yeni başlamış bir ev bırakmak isterler. Ancak o zaman gözlerinin arkada kalmayacağını bilirler.

O yılın güz sonuna yaklaşırken *baba evi* iyi kötü ortaya çıkmıştı. Ama buraya da *Aşağı Ev* demeyi sürdürdük. *Orta Ev* de henüz ayaktaydı çünkü; onun üst başında kaç zamandır küçük halamın yaşadığı *Mavi Odalı Ev* de...

Kaynakça

Ziya Osman Saba, *Geçen Zaman*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1961.
Cevat Çapan, *Ne Güzel Yolculuktan Aklımdan Çıkmaz*, Adam Yayınları, İstanbul, 2001.

KAN ÇAĞI

ben hiçbir şey görmedim
hiçbir şey bilmiyorum
açlık sınırından geliyorum
dört kişilik bir ailenin

sözcüklerin bile bizden
vazgeçtiği

uyutuyor ah donmak gibi
açlık da insanı

ben hiçbir şey görmedim
hiçbir şey bilmiyorum
bekleşen mayınlar gibi
boğuşan kravatlar
bağrışan kemerler
kaçışan çoraplar
o vahşi faturalar sınırından geliyorum
tozlar dumanlar sınırından
üç kişilik bir ailenin
suya düşen dualarından

tam bir parfüm yapıyordum ki
evlat kokusundan*
tam ben de bir kızımı Allah'ın
ama, hayır
"hayır, gelecek günler için
gökten ayet inmedi bize
onu biz, kendimiz vaat ettik
kendimize" **

derken
uzaya fırlatılmış köpekler misali
ne sureti Hak'tan
melekliği hak ettim
ne yarenliği sureti devletten

ben hiçbir şey görmedim
hiçbir şey bilmiyorum
aynı yorgan altında bile
buluşamayan eller sınırından geliyorum
klavyenin ucundaki tenler sınırından
iki kişilik bir ailenin
birbirinin cinneti iki halk
iki zehirli yılan
uyurken bile gözleri açık

bir taşta kalbimi vermişim
bir çiçeğin ağzından öper gibi
fişkırın iğne yerlerinden
öpüyorum bir gencin
fişkırın damarlarından ya da
bir askerin paramparça

değil her gün fişkırın petrol fiyatlarından
fişkırın iş kulelerinden
kâr kulelerinden değil

KÖRELMİŞ

Yüzümü sürdüm ruhunun derinine

Sıcakta salıncakta çocuğumca ol beni
Kedim ol göğsümde mırıldılarla uyu
Kapı arkasında uyuklayan özgürce

Ruhum acıdan körelmiş bıçak

Kimsesiz günlerin özlemle anılanı
Yollarda yalpa düz ovada kan revan
Şehir dar geliyor insan dağlanacak

ben hiçbir şey görmedim
hiçbir şey bilmiyorum
yabani özgürlükler sınırından geliyorum
çürüyen etler, çürüyen sevgiler
çürüyen emekler sınırından
tek kişilik bir ailenin
bazı ülkelerin bazı ülkeleri
hâlâ göz göre göre postallarla
dövdüğü şu kan çağında

ben
hiçbir
şey
görmedim
hiçbir şey bilmiyorum
ayaklarımı yıkamaktan geliyorum
bir adamın her gece
çiftleştirir gibi
çiftleştirir gibi
mesela insan ve sığır
hücrelerini bir laboratuarda

bayraklara sarılı çocuk cesetleri mi dediniz?
anladım
anladım
cesaret işidir ah cesaret işidir
kul işi sandıklarda
aratmamak Allah'ı

ama ben aslında
ben aslında
bazı soykırımların da
demokrasiler gibi
evlerde başlayıp
evlerde bittiğine
i n a n l a r d a n ı m

* Engin Turgut

** Nâzım Hikmet

‘FİLM GİBİ BİRAZ’ Osman Serhat ERKEKLİ

Müziyen Kayahan’ı elbette anarak

Şairler, Edebiyatçılar

Hüsrev Hatemi kimseye benzemiyor. Değişik bir yalnızlık, değişik bir yalnızlık. Şairim diye de bas bas bağırıyor. Yazıları ve televizyon sohbetleri öne geçiyor gibi görünüyor. Tıpkı felsefeci dostlar Yücel Kayıran ve Mehmet Sarsmaz gibi.

Sevil Avşar’ın yeni –ikinci– kitabı *Dünya Bir Yara İmiş Tenimde*’de dokuz iyi ve orijinal şiir var. Şu mısralara dikkat:

Inanmış yürüyor orada

Onu özlediği ufukta bir kamaşma

Sevil Avşar 2004’te bir günlük çıkarmış; *Yaşama Dokunmak İçin / Bir Manik Depresifin Nottarı*, tıp literatürüne girecek bir monografi. Tıp fakültelerinde talebelere okutulmaya başlanmış. Ayrıca Hayat ve Sevgi mevzuunda bilgelikler var. Mesela:

Modern çağda anne baba beraber bakıyor bebeğe. Bundan sonra aşklar çok farklı olacak. Modern çağın aşkı çok farklı olacak.

Çocuk yetiştirmek için evlilik kurumunu kullanma ve aşkı öldürme yanlış. Çocuk yetiştirmek Engels’e ve Amazonlara bakılır ise devlete bırakılmalı. Bir parça da Spartalılar gibi. Erkeğe evcilik oyununda yer yok; o tohumu alınan bir avcı. Evde hiç oturmamalı. Kadınlar zaten kız çocukta lezbiyen; aile erkeklerine gelince enseste varan çok farklı roller, fanteziler üstleniyorlar. Değişkenlikleri ve tutarsızlıkları ve kavgaları bu sebep ile...

Cinozoğlu da otobiyografik bir roman neşretti. Romanında ben “Ozan Serhat”ım. Tarık Buğra’nın *Dünyanın En Pis Sokağı* isimli romanında ise Orhan Serdar idim. Yeniden neşrolunmadı o kitap.

Nurullah Can bütün şiirlerini toplayan bir kitap çıkardı. Son iki üç kitabı oldukça iyidir.

Bülent Güldal farklı şehirlerde yazdığı şiirler ile son yıllarda bir aşama yaptı. Malkara ve Şarköy şiirleri iyi. Onun ile “Beton Ağaçlar Altında” isimli bir müşterek kitap müsveddemiz var.

Tuncer Uçarol’a artık büyük neşriyatçılardan teklif gelmeli. Onun her yazdığı –geçmişte ve bugün– Edebiyatımız için çok faydalı. Ataç gibi; mesleğimi, yazdıklarımı, münasebetlerimi yalnızlığımı gidermek için kullanıyorum. Ramis Bey ise –enteresandır– “Hayat şiir dışında daha güzel ve kolay,” diyordu bir mobil telefon mesajında. O şevk ile bu yazıyı temize çektiğim bugün ise “edebiyat dışı arkadaşlıklar” öneriyor.

Ali Haydar Haksal’ın hikâyeleri yanında çok iyi mecmua başyazıları var. Sezai Karakoç kitabı çok iyi idi. Ramis Dara’nın başyazılarından ise Hayat ve Etik dersi alıyorum. Son yıllarda Ali Haydar Bey’in sahibi ve editörü olduğu *Yedi İklim* çevresinde Zafer Acar da iyi bir başlangıç yaptı. *ShaRAB-Name* orijinal sayılabilecek tasavvufi bir deneme. Ama lüzumundan uzun ve birbirine çok benzeyen mısralar ile dolu. Hem kabiliyet hem de masabaşı çalışması. Ama şu benzerlikler iyi değil:

Ağaçlar kollarına saat takmıyor

Suna, Düne Bugüne ve Yarına Dair –günlük–

Ağaçlar kollarına ne kadar çok saat takıyor

Zafer Acar, Zamana dair şiiri

Tanrıdan içeri gir işiyeceksin

O.S.E., Bir Sevgililer Günü Şiiri

Uyumak Tanrının içine uzanmaktır

Zafer Acar, Zamana Dair şiiri

On Dakika Ara

Suna’nın sertliği ve bağlantıları yedi yıla yakın bir müddet çok yordu beni. Onun ile arkadaşlık da bitti.

Kurnaz köylülerin yemek ikramı ısrarından da bıktım. Aç hayvan saldırmam diye öyle savunuyorlar kendilerini. Doğuya özgü bir fenomen; daha çok Asya’ya. Ağız ile anüs arasında yani mutfak ile tuvalet arasında bir boru olmayın, derdi ışıklı babam.

Küllüğe sigara dışında herhangi bir şey konulması, hele kül dışında sigara izmaritleri ile dolması da... Bıktım. Bu mevzuda

Sevil Avşar ile iyi anlaşıyoruz. Az eşya mevzuunda da

Ersun ÇIPLAK

MÜHENDİS BİRADERLER

sana yardımcı olacağız özgürleştirecek imar edeceğiz diyen sesler genç kızlardan yardım gördüklerini inanan gençler ve romantizmalarına çare bulunacağını sanan ihtiyarlar

nemlenmişti çerez
masada ılrken kadehim

melekler dolaştı aramızda melekler
iki birader adlarını bilmiyorum
yo hayır cahillikten değil isimlerini bilecek kadar
iman sahibi değilim biri daha önce geldi
hangisi diye sorma fark etmedim

bir parça daha buz isteseydim

şarkılar söyleyerek girdikleri yerlerde
tutup saçlarını kestiler kızların
kesmeseydiler şaşardım
ayıp yerlerini örtecek
geceleri vardı
elleri her zaman
gecenin kabzasındaydı

hıck

aramızda bir benzerlik var. Yeni şiir kitabında “ben hep on dakika aralarda ağlarım” diyor Sevil Avşar.

Her Şey Eskidendi

Müziyen Sezen Aksu’yu elbette anarak

Yahya Kemal aruzu Türkçe ile denediğinde sık sık imalelere düşüyor:

Madrid’te kahvehane gördüm ki havrâdır.

Zaten söz denilen şey palavrâdır

Ahmet Haşim dil farkı engeline takılıyor.

Nâzım Hikmet orijinal değil. Komünizm propagandisti.

Necip Fazıl İslam propagandisti. *Çile*’de:

Tanrı birdir

İnanan müteşekkir

gibi çok kötü beyitleri var. İnsan bir özlem ile, külliyyatına almadığı Kadın Bacakları gibi şiirlere sarılıyor.

Sezai Karakoç da İslam propagandisti.

Haydi Afganlı mücahit kalk ayağa

gibi mısraları var.

Oktay Rifat, Melih Cevdet doğuştan şair olan Orhan Veli sayesinde bir yerlere geldiler. Edip Cansever ve Turgut Uyar da bir başka doğuştan şair olan Cemal Süreya sayesinde.

1960 kuşağı şairleri İkinci Yeni’yi ve 65’lerde serbestleyen Nâzım Hikmet’i giyindiler. İsmet Özel belki kalır birkaç şiir ile. Çok ufak ihtimal. Mesela Amentü şiiri. Veya

Çıksam

Gök şarlayarak devrilse arımdan

Budak iyi devam ediyor. Bizim neslin öteki namzetleri gibi pili tükenmedi.

Has şair Ahmet Erhan kanser imiş. Çok üzüldüm. Kendisi ile merhabamız bile yoktur.

İhsan Deniz’in çok sıhhatli imajları var. İslami camianın en iyi şairlerinden biri.

Tuğrul Tanyol’un Cem Gibi isimli şiiri de çok iyi.

DÜNEBAKAN

Onur CAYMAZ

1 Ocak 2007

Gün başlıyor. Yılın ilk günü sabahleyin, insan hep yeni bir başlangıcı düşünüyor değil mi? Doğru üstelik, bu küçük bir başlangıç. Ama aynı zamanda büyük de bir bitiş. Koca bir yıl kaldı geride. Unutmamalı.

Yeni yıl, yeni umut. Hep öyle denir. Bense umutsuzum. Böyle diyorum ya, yalan. Onun yanından kalkmak, yastığa dağılmış saçlarına bakmak, uykusunu dinlemek bir zaman. Odaya gitmek. Kardeşim Uğur da gece geç gelmiş. Üstünü örtüp, kapısını kapatmak... Geçen akşamları düşünmek. Salona gitmek, çiçekler, perdeyi aralamak. Gün başlıyor. Karşıdaki parkın orta yerine kondurulmuş çam ağacının renkleri. Selim İleri, *Seni Çok Özledim*'de çam cicileri diyordu onlara değil mi? "Mesut musunuz?" Böyle bir soru vardı *Ölünceye Kadar Seninim*'de.

Bir yılbaşı akşamı. Romanın kahramanı Beyoğlu'na çıkar ve orada bir antikacının vitrininde çok geçmişte, uzakta kalmış eski nişanlısının resmine rastlar. Vitrine bakar, akşamdır, camlarda gölgeler... Sorar kendine: "Mesut musunuz Faik Bey?" Başlangıçlar, bitişler hep aynı işte. Mesut muyuz diye soruyoruz kendimize, mesut olmak için birtakım önlemler alıyor, kurallar belirliyoruz. Oysa değişmeyen, sadece o soru.

Akşama evde Yılmaz Erdoğan'ın Haybeden Gerçeküstü Aşk'ını izliyoruz. Muhsin Kızılkaya'nın yazdıklarından birinde okumuştum herhalde. Biz Feriköy'de otururken, ben sekiz yaşında olmalıyım; Yılmaz Erdoğan bizim evin arka sokağındaki yurttan kalırmış. Oralarda sakallı, devrimci bir genç olarak. Konya Lokantası'nı anımsar mı, Yazı diye bir kebabçısı varken şimdi. Feriköy'ün kikirik kızlarını peki, *Ezilmiş Leylaklar*'da yazdığım Canpolat Düşün Salonu'nu. Apartmanın bodrumuna konuşlanmış o düşün salonunun hüznünü ne zaman yazacaksın Yılmaz? Şimdi çalışabilmek için Los Angeles'a yerleşirken, Feriköy'deki kahvelerin birinde yazı yazıp yazmadığını soracak mısın kendine? Ferhan Şensoy'u, Attila Atalay'ı soracak mısın?

3 Ocak

"Günler gelip geçmekte
Kuşlar gibi uçmaktalar"
Aziz Mahmut Hüdayi

4 Ocak

Yılın ilk karı. Her yer buza kesti. Uyanıp perdeyi açınca kar görmeyi anımsamak. Oradaki sevinci. Kalkıyorsun, gözler mahmur, uyku yırtık, pencerenin önündesin, açıyorsun perdeyi. Her yer bembeyaz. Suat Vardal'ı sanırım. Yıllar önce *Adam Sanat*'ta okuduğum şiirinde 'Yılın ilk karı sevgilim,' diye bir dize vardı. *Kitaplık* dergisinin son sayısındaki barkodlu şiirden çok daha iyidir değil mi; Suat Vardal, nerelerdesin?

5 Ocak

Beyazıt. Burayı seviyorum. Bunun başka bir açıklaması yok. Buradaki insanların içinde olmak, buranın renklerini yaşamak, Galata Köprüsü, Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı, seyyar satıcılar, balık ekmekçiler, kirli yüzleriyle otobüsler, Karaköy çarşıları, o karanlık, rutubetli hanlarda küçük küçük dükkânlar, elektronik eşya satıcıları. Murat Muhallebicisi

vardı orada, Aslı Börek oldu galiba sonradan; anneannemle Kadıköy'den Karaköy'e geçtik. Sabah olsun da ben poğaça yiyeyim isterdim, hep ikindiydi ama.

Bir hanın üçüncü katında, bir sahaf buldum. *Kenan Evren'in Anıları*, Baskın Oran. Bir de *Komünizmle Mücadele Teknikleri*... Orada duruyor öylece. 3. Cilt. Ankara'da 1963'te basılmış. Yaramaz Çetin (Çetin Altan), akıllı Sabahattin (Sabahattin Ali) ve Nâzım Hikmetof'u anlatıyor. İnanılmaz bir kitap. Okudukça şaşıracağım besbelli. Dergâh'a düşünüyorum hemen. Kar altında çilekli nargilemin dumanı. Adaçayının içine limon kabukları. Sonra yine kar, sonra bomboş yollar. Duraklarda otobüs beklemek sonra.

Ortaköy kar buz hep. Aslı türlü yapmış. Bahçeye bakan pencerelerin önünde. Sonra perdelerin arasından sızan ışık, türlü sevmezdim hiç. Yedim. Aslı, kahverengi.

8 Ocak

Sabahları Portakal Yokuşu'ndaki evden çıkınca, Ortaköy'e kadar yürümek ne güzel. Denize bakmak.

Uğur'un doğum günü. Kendisi okulda. Adalet Ağaoğlu'ndan, *Hadi Gidelim*. Çok Özel Küçük Şeyler adlı güzelim bir hikâye. 80 öncesi bombalanan bir kahve. Kahveci çırağının kopan eli. Bileğinde takılı kalan saat. O saati kendi biriktirdiği parayla almıştı o çocuk.

Hadi Gidelim'in son cümlesi de bir başka: "Ben onu hep, o çiçekten yüzüyle anımsarım..."

10 Ocak

"Ne malum? dersin:
dövüştük pir aşkına
yaralandık birkaç kere
ve saire.
Ve kavga bittiği zaman
ne çiftlik aldım, ne apartıman.
Kavgadan önce Kartal'da bahçivandık
Kavgadan sonra Kartal'da bahçivan..."

Nâzım Hikmet, *Memleketimden İnsan Manzaraları*'dır. Zaman zaman diyorlar ya: Komünist olmasa, bu kadar hapis yatmasa, Nâzım bir dünya şairi olamayabilirdi falan. Nâzım'ın her şeyiyle bir dünya sanatçısı olduğunu sadece bu kitaptan bile anlayabiliriz. Demek ki *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı da şair burada ne demek istiyor gibi saçma sorularla, sevdiremeden, doğru dürüst anlatamadan tüketip gidecekler. Umud, yine de edebiyatı seven edebiyat öğretmenlerinde. Ne diyelim?

Aslı, Neslihan ve ben. Bahçeye nazır bir kış masasında balık yiyoruz. Birer duble de rakı...

11 Ocak

Uğur, Aslı, ben Sıçanlı Meyhane'deyiz. Boyacıköy'de arada derede kalmış 120 yıllık bir meyhane burası. Uzun uzun yazmalı, şimdilik geçelim. Arka masamızda iki adam. Biraz sonra bir Rus bayan geldi. Bir adam daha geldi sonra. Kendilerince espri yaptılar, eşek gibi gülüyor adamlar ama ne hazin: Rus kadınların İstanbul'a geldiklerinde ilk öğrendikleri Türkçe kelime "çok büyük"müş. 3 tane pislik ve gencecik güzel bir kız.

Sıçanlı Meyhane yeniden. Yine de burayı seviyorum.

Mehmet Ersoy aradı asker ocağından. Nasıl da mutlu oldum.

12 Ocak

Sütlü Nuriye, nasıl da özlemişim, mis. Dışarda kar kokusu, önümde bir bardak çay. "Akşamın vakti geçti / Bir güzel baktı geçti..." demiş şair. Hep dilimde.

‘KIRLI ŞİİRLER’

Gültekin EMRE

Kalemi şiire kanmayan İsmail Uyaroğlu “Serüven kokan, belalı şiirler”le sürdürürken şairliğini ve şiir yazmaya “mecbur”ken, daha sert, daha yakıcı ve kapkara şiirlere sıçrama yapıyor birdenbire. 1986’da yazdığı “‘Kırlı Şiir’ Üstüne Çıkmalar”ı önsöz olarak kullanıp kapsamlı bir bütüne ulaşıyor bir yerlere varmak istediği bu anlayışıyla. 1980’lerden günümüze dek yazdıklarıyla yeni kitabındaki şiirleri olgunlaştırdığını düşündürüyor okura. Şiirinden incecik sızılar sızan, konuşurken kelimelerinin içi gözüken, şiirleri için şahlandıracı, övücü bütün sıfatları kullanan, çekmedik fiil bırakmayan şair, aslında “mahcup” biridir. Hayattan kendini korumak için “Şiiri siper eder kendine”. “Elmas bir balta”yla “Kristal imgeler” yontan şair “çılgın” ve “şehvetengiz” şiirler de yazıyor. Acıyla şiiri yağurmaya çalışıyor ömründe. Tehlikeli sözcükleri şiirinde ağırlasa da aslında “zararsız” bir şairdir İsmail Uyaroğlu. Oysa, ısrarla “lanetli bir şair” olduğunu söylüyor kendisi için. Üstelik “şaşkın” ve “sersemin teki” olduğunun da üstüne basıyor. Elini ateşin içine sokup orada şiir arayan biri olduğunu da dünya âleme ilan etmekten geri kalmıyor. Şiirini sıfatlara boğarak, durmadan dizelerini ve imgelerini göklere çıkararak, halkının acılarından şiir sağıarak Kara Şiirler’e kırıyor şiirinin dümenini. Yazdıklarına ve yazılan şiire yüklenip, farklı bir alana yol aldığını göstermek istiyor sanki.

12 Eylül 1980’den sonra başlayan toplumumuzdaki ayrışma, yozlaşma, çürüme, değerlerin altüst oluşu, emek-sermaye arasında giderek büyüyen çelişkiler, haksız kazançların çığ gibi artması, halkı aldatma, tükenmeyen yolsuzlular, bir türlü durulmayan siyasi çalkantılar... ve daha binlerce nedeni düşünerek yepyeni, capcanlı, karşı çıkıcı, dönemin aynası olmaya aday şiirleri elimize tutuşturuyor İsmail Uyaroğlu. İşlevsel şiirlere yöneliyor bir sıçrama yaparak. Şiiri kabuğundan soyup ona yepyeni, göze batıcı, çağrışımı bol giysiler giydireyor. Eleştirdiği “beyaz şair”lerden iyice uzaklaşıyor. Şiiri yalnızca şiir olarak anlayan, ülke sorunlarını dizelerine ve şiirlerine taşımayan şairlere de sırtını dönüyor kesin bir biçimde. Diline “bıçak”, “ustura” gibi keskin sözcükleri doluyor. Şiirinden kan damlasın, sokak çocuklarının feryatları ayyuka çıksın, ezilenler onun şiirini okuyunca başkaldırsınlar, yolsuzluklar birden kesiliversin, herkes ülkemizde neler olup gittiğini şıp diye anlayıversin, istiyor. Toplumdaki her sorunun şiire yansımından yana İsmail Uyaroğlu. Artık şiir okuru ve şiir haksızlıklara diklensin, istiyor. Şiirin “toplumsal baskı”lara, günün geçerli ahlakına, “gelenek”lere, “görenek”lere... karşı durması için şiire yük yüklenmesi, büyük sorumluluk verilmesinden yana. Ona göre, “insanın görünen yüzüne değil, görünmeyen, gizli yüzüne, karanlık anına” ışık düşürmelidir şiir. “İkiyüzlülükle, yalan dolanla, sahtekârlıkla, kalleşlikle, zorbalıkla, sevgisizlik ve saygısızlıkla, kısaca ‘kötülük’le donanmış ‘öteki’lerin ruhunda açtığı yaralar” da şiirde yer bulmalıdır. Toplumun, hayatın, insanın yüzyıllardır biriktirdiği şiddete, “aynı dille” karşılık vermek gerektiğini de savunuyor şair. Bu şiirler “kalemle” değil, “bıçakla” yazılmalıdır. Yani öyle sert olmalıdır. “Ehlileştirilmiş, evcil” şiirlerden farklıdır Kırlı Şiirler. Çünkü “vahşidir”. “hayâsız”, “küstah”, “haşın”,

“yırtıcı”, “yakıcı”dır önerilen bu şiirler. “Lanetli” ve “şeytani” sözden gömlek giymiştir yeni dönemin şiirleri. “İyilik, sevgi, erdem şiirleri” tükenmiş, çok eskimiş, yeni bir şey söylemiyordu artık. “Cehennem”den imge çekiyor şiir tezgâhına döneminin dünyasını yansıtan bu şiirler. Şairin şiirinde dipten dibe kendine bir kanal oluşturan bu yeni anlayışın şiirleri dikkate alınması gereken Kırlı Şiirler’de buluşuyor ve bir gövde oluşturuyor. “Kara acı, kara keder, kara ölüm, kara öfke, kara şiddet” de bu şiirin gövdesinin ayrılmaz parçalarıdır. Şair, doğal, içten, çırlıçıplak bir şiir olduğunu öne sürüyor Kırlı Şiirler’in. Savlarını ve yeni şiir anlayışını daha da ileri götürüyor İsmail Uyaroğlu, “Dünyaya, insanlara, hayata bakılıp kusulan” da bir şiir olduğunu söylüyor yazdığı şiirlerin.

Üstelik “kara umutsuzluk” ve “kara öfke” de eksik olmamalıymış Kırlı Şiirler’de. Bu şiirlerin esin perisi “akrepler”miş. Peki nereden gelmiş buraya şair? Sokaklardaki halk, otobüslerle, minibüslerle, taksilerle geldiler, alışveriş merkezlerini, marketleri, bankaları dolduran “iğneli sürüngenler”in dünyasıyla birlikte “sürünürken birbirlerini sokmaya çalışan, aşağılık, bayağı, iğrenç yaratıklar” getirmiş onu Kırlı Şiir “durağına”. Halka ve “çirkefle” dolu dünyaya duyduğu öfke onun kendince kapkara, kiplikli şiirler yazmasına neden olmuş. Oysa bir zamanlar halkı baş tacı eden, onu yücelten bir şairdi İsmail Uyaroğlu. “Zehir zakkım zakkımlar” kusarak şiir yazılacağı savına tutunuyor şiirinin manifestosunda. Onun şiiri “umut havariliği” yapmayacakmış bundan böyle, “dağa” çıkacakmış. (Belki de yeni bir İnce Memet damarı yakaladığını düşünüyor.) İnsanları sevmeyecekmiş, “suratlarına” şamar olarak incelemiş şiirleri. Kını arkadaş, dost edinerek halkın gözünü açma çabası mı bu acaba? Artık bir türlü inemediği şiirin özüne incelemiş yeni yazdıklarıyla, yazacaklarıyla. “Şiirin bin yıllık çerçevesini” parçalayacakmış. (Demek ki şimdiye dek kimse bu işi yapmamış, kimse buna soyunmamış!) “Anarşist”miş yazdığı şiirler. Kural ve kuralcılığı sevmezmiş. “Aklın yerine zekâ”, “ahlakçılığın yerine içtenlik” geçecekmiş bundan böyle. “Atak, sarsıcı, değerleri allak bullak eden bir şiir” olacakmış onun yazdıkları. Onun şiiri “hayatın pisliliği üstüne örtülen temiz, beyaz bir şal” olmayacakmış. “Kara kelimeler” “kötü kelimeler” girecekmiş şiirine, tıpkı “Hayat gibi”. “Hayatın kendisi gibi.” “Kapalı, bulanık” bir anlatım yerine “açık, yalın, çıplak bir dille” yansıtacakmış hayatı. Yeraltı değil, “yerüstü şiiri”ymiş yazdıkları. “Deprem gibi”ymiş okumamızı istedikleri. O, içindeki kıyameti, mahşeri” yazıyormuş. Yazılanlar “gerçeğin mahşerin şiiri” olmalıymış. Cehennemi yurt edinerek oluşturacakmış artık şiirlerini. Bu da geleceğin şiiri olacakmış.

İsmail Uyaroğlu, “kara bir gökte” dalgalanacak bir “kara bayrağı göndere” çekiyor *Kırlı Şiirler*’le.

Kırlı Şiirler, kirlenen dünyanın (dünya ne zaman temizdi ki?) şiirleri besbelli.

Şair, cansız (!), etkisini yitirmiş (!) şiir dünyamıza kapkara bir bomba gibi düştüğünü düşünelim, istiyor.

Kendi şiiriyle hesaplaşırken İsmail Uyaroğlu, öyle ki günümüz şiirine de yön vermek istiyor ileri sürdüğü savlarıyla.

İsmail Uyaroğlu, *Kırlı Şiirler*, YKY, Ağustos 2008, 125 sayfa.

‘AKASYA TELAŞI’

Utku ÖZMAKAS

Akasya Telaşı, Derya Önder’in (1973) ikinci kitabı. Önder’in iki kitabı arasında altı yıl var. Karşımızda kitabın adından da kolayca anlaşılacağı üzere “anlatımcı” bir şiir var. Önder’in şiiri lirik olanla anlatımcı olanın arasında salınıyor ve sınırlarını terk etme taraftarı değil. Yerleştiği alan konusunda bir “şüphe” duyduğuna dair hiçbir emare içermiyor şiirleri. Ayrıca kitabın içinde hiçbir bölümlenmeye gidilmediğini ve genelde “bellek izleri” ile oluşturulmuş şiirler olduğunu görüyoruz.

Anlatımcı şiirin temel handikabı, şairin zihninde dondurarak ve objektifini yakınlaştırıp çevresizleştirdiği nesnenin, kâğıda aktarılmasında yapılan benzetmelerin okurun zihnine ulaşmakta genellikle başarısız olması. Bu nedenle anlatımcı şiirde benzetmeler, uzadıkça uzuyor ve zincirleme tamlamalar ortaya çıkıyor. Önder, bu handikaptan kısmen kurtulmuş olsa da kısmen tam da bundan muzdarip. Kurtulduğu yerlere baktığımızda ise İkinci Yeni’ye “geri dönüş” yapıyor. Yani bu tehlikeden kurtulmanın bedelini İkinci Yeni şiirine dönmekle ödüyor. “Eleni Karaindrou İçin Tek Seferlik Ölüm Müziği: Kandans” buna örnek olabilecek bir şiir.

Akasya Telaşı’ndaki lirik ses hemen her şiiri etkisi altına almış durumda. Zaten şiir adlarına bakılınca da bu durum kolayca gözlemlenebiliyor: “Ağıt”, “Fotoğraf”, “Yolculuk”, “Masal”, “Rivayet”, “Kalbim Yağmurdan Yana”, “Balkondaki Güvercin”.

*kırıldım ya
sırçaymışım...
(Masal, s. 57)*

*uzun sürer dokunulmuş yerlerin sızısı
(Güneyas, s. 41)*

Bu lirizmin kendini klişenin orta yerine bıraktığı birçok yer var.

*yüklendikçe yüklendim
alınımın damarlarına
(Masal, s. 56)*

Kanımcı Önder’in kitabındaki “gizli kahraman”ın “uzak” olduğu söylenmeli.

*Çaldılar uzağımızı da
(Ağıt, s. 18)*

vazgeçtim, gidelim

POETİKA VE BAŞO

Oruç ARUOBA

Bir 'poetika' görüşü yazmağa çalışmak yerine, en büyük haiku ustasından bir alıntı veriyorum:-

"Çamı öğrenmek istiyorsan, çama git; sazı öğrenmek istiyorsan da, saza. Bunu yaparken, kendi kendinle uğraşmalarını bir kenara bırakmalısın; yoksa, gidip baktığın konunun üstüne kendini koyar, o zaman da onu öğrenemezsin. Kendin ile konun tek bir şey haline gelirse, şiirin kendiliğinden çıkar ortaya—sen konunun içine yeteri derinlikte girebilmiş, onda gizli duran pırlıltıyı görebilmişsen. Şiir ne kadar iyi dile getirilmiş olursa olsun, senin uygun kendilikli değilse—konun ile sen ayrı duruyorsanız—şiirin sahici şiir değil, yalnızca senin öznel yapıntın olur." [çev.o.a.]

*iki kişilik yer bul
son kuş kanatlarında
(Yolculuk, s. 49)*

*sabah yola düşecek kadar aşığız uzaklara
(Alaturka, s. 61)*

*biliyorum yaban bizim çocuğumuzdur
biz yıkılmış köprüsüüz uzaklararası
(Alaturka, s. 63)*

Akasya Telaşı’nda “uzak” önemli bir motif. Daha çok ütöpik bir bağlamı var. Lirik olanın kaçışını simgeleyen bir “uzak”. Gitmek isteyen, ancak hiçbir uzağı yeterince “uzak” bulmayan günümüz öznesinin “nostaljik” tarafını yansıtıyor. Bu motif, daha çok bürosunun camlarından dışarı bakarken ya da gözleri bilgisayar ekranına sabitlenmişken beş dakika boyunca “kaçmayı”, “uzağa gitmeyi” hayal eden bir öznenin “uzak”na benziyor. Bu bakımdan da zamansal olarak kapladığı alandan fazlasını işgal ediyor şiirde. Anlık bir karenin defalarca büyütülmesine benziyor ki, bu da başka bir soruyu akla getiriyor: “O öznenin diğer yaşantıları neden şiire dahil değil?”

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA)	Katkı Payı	: Yıllık 20 YTL
Yayın Danışmanı	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver.	Posta Çeki	: Ceyhun Erim adına 5742436 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. : Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	(Ya da) Banka hesabı	: Ceyhun Erim adına, Finansbank Bursa - Fomara Şubesi, Hesap no:15121799
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Abone ve satış için E-Posta	: cerim66@hotmail.com
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 – BURSA
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

Ocak 2000’de Bursa’da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa*, şair ve yazarlarının başlıadıkları telifler ve İhsan Üren’in sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

